

ԱՐԶԱԿԱՆԿ

ARTZAKANK - ECHO

Bimestriel bilingue publié à Genève

JANVIER - FÉVRIER 2022
N° 237

Բովանդակություն

Էջ 6 - Լուր

Էջ 7 - «Շուշիի թանգարանի գորգերի ճակատագիրն անայտ է

Էջ 10 - Նահանջը երգով կամ առանց

Էջ 11 - Օսմանեան թղթադրամը ընդդեմ պատմության գեղծարարության

Էջ 15 - Փող - Փողոց

Էջ 16 - Արեւմտահայերէնի ուղղագրութեան եւ կետադրութեան նորոգումը

Էջ 19 - Միխայիլեան միաբանութեան գրադարանի հանդեսները արդէն հասանելի են առցանց - «Կիւպէնկեան»-ը և VOLUME.COM-ը հայ գրականութիւնը աւելի հասանելի կը դարձնեն

Էջ 20 - Գառնիի տաճարը ներառուած է Հռոմէական կայսրութեան օրով կառուցուած աշխարհի յաւագոյն յուշարձաններու ցանկին մէջ

Էջ 22 - Ժընեւ և Լեման շրջանի Սուրբ Յակոբ եկեղեցւոյ լուրեր

Sommaire

P. 2 - Une protocole d'accord signé entre le Comité Anti-Corruption de la RA et l'Institut de Bâle pour la gouvernance
- Le dictionnaire biographique

P. 3 - Entretien exclusif avec Sarkis Shahinian, secrétaire général du PGArm

P. 5 - Une école arménienne à Zurich

P. 8 - L'Azerbaïdjan annonce son intention d'effacer les traces arméniennes des églises

P. 9 - L'ambassadeur Andranik Hovhannissyan élu Vice-président du CDH de l'ONU

- Exposition au Palais des Nations à l'occasion du 30ème anniversaire de l'adhésion de la RA à l'ONU

P. 12 - Bakou promet une route aux Britanniques afin de commencer l'exploitation de l'or dans le Haut-Karabagh

P. 13 - Arménie: Une livrée pour la nouvelle low cost nationale

P. 14 - Silva Kapoutikyan - Portrait

P. 17 - Les entreprises arméniennes voient à la fois une opportunité et une menace dans l'ouverture de la frontière turque

P. 18 - Hommage à Dr. J.-P. Bernhardt

P. 19 - Luc Baghdassarian à Erevan

P. 20 - Scandale d'espionnage à Erevan

P. 23 - Nouvelles de l'Ecole Topalian

P. 24 - Nouvelles de l'UAS

ANNIVERSAIRES QUI NOUS INTERPELLENT

Alors que les regards du monde entier sont tournés vers l'Ukraine où se joue l'avenir de l'ordre mondial et le destin des peuples de toute la région, la prudence semble de mise en Arménie, partenaire stratégique de la Russie. Contrairement au président de la République d'Artsakh Arayik Harutyunyan, qui a salué la reconnaissance par la Russie de Donetsk et de Lougansk en tant que républiques indépendantes, les dirigeants d'Arménie sont restés circonspects jusqu'à présent. En effet, le bras de fer entre l'Occident et la Russie, fortement exacerbé après l'invasion de l'Ukraine par cette dernière, pourrait avoir des conséquences désastreuses en particulier pour l'Arménie, très fragilisée après la guerre de 44 jours.

C'est sur fond de cette crise mondiale que les Arméniens ont commémoré le 2 mars 2022 le 30ème anniversaire de l'adhésion de la République d'Arménie à l'Organisation des Nations Unies. Un anniversaire qui revêt une importance particulière dans le contexte actuel où la souveraineté et la sécurité de l'Arménie sont mises à rude épreuve. Peu de temps avant, le 28 janvier 2022, l'Arménie avait commémoré le 30ème anniversaire de la création officielle des forces armées nationales. Compte tenu des lourdes pertes subies par l'armée arménienne pendant la guerre de 2020 - 3809 morts et 191 disparus selon les derniers chiffres officiels - les dirigeants politiques et militaires ont commémoré cet anniversaire sans événements festifs.

Le calendrier du mois de février nous rappelle deux autres anniversaires que nous avons marqués avec beaucoup d'amertume. Le premier est la Journée de la renaissance d'Artsakh, qui fait référence au vote historique du 20 février 1988 par le soviet du Haut-Karabagh en faveur de son rattachement à l'Arménie. Aujourd'hui, la sécurité précaire de ce qui reste de l'Artsakh dépend entièrement des forces de paix russes déployées le long de la ligne de contact et sur la route Goris-Latchin, seule voie reliant les deux républiques. L'autre anniversaire est celui des pogroms contre la population arménienne de la ville de Sumgaït du 27 au 29 février 1988, qui se sont poursuivis plus tard à Bakou, à Kirovabad et dans d'autres villes d'Azerbaïdjan, entraînant le meurtre de centaines d'Arméniens et le déplacement forcé de milliers d'autres. Plus de 30 ans après, dans la continuité de cette politique, les forces armées azerbaïdjanaises ont procédé à un nettoyage ethnique complet de toutes les localités arméniennes passées sous leur contrôle suite à la guerre de 44 jours.

Notre vécu de ces événements marquants de notre histoire contemporaine, au vu de la gravité de la crise mondiale autour de l'Ukraine, appelle une appréciation globale sérieuse de la situation géopolitique dans laquelle se trouvent l'Arménie et l'Artsakh et des risques qu'ils encourrent. L'heure est au pragmatisme et à la vigilance, en faisant >>>

Avec les compliments de
TAVITIAN
Atelier de sertissage

TAVITIAN S.A. - 18, ch. des Aulx - 1228 Plan-Les-Ouates - Téléphone 022 346 93 02 - Fax 022 346 93 04
tavitian@bluewin.ch

UN PROTOCOLE D'ACCORD SIGNÉ ENTRE LE COMITÉ ANTI-CORRUPTION DE LA RÉPUBLIQUE D'ARMÉNIE ET L'INSTITUT DE BÂLE POUR LA GOUVERNANCE

MM Sasun Khachatryan et Jonathan Spicer

L'Institut de Bâle pour la gouvernance (*Basel Institute for Governance*) a conclu un partenariat avec le Comité de lutte contre la corruption de la République d'Arménie, portant sur l'assistance aux enquêtes et au recouvrement d'actifs acquis par corruption et d'autres crimes connexes.

Dans le cadre d'un protocole d'accord, qui a été signé le 18 janvier 2022, les spécialistes du Centre international pour le recouvrement des avoirs (*International Centre for Asset Recovery*) ICAR fourniront des conseils continus, une assistance technique et des formations au Comité de lutte contre la corruption récemment créé.

L'objectif de cet accord est de renforcer la capacité du Comité à identifier et à récupérer les avoirs illicites liés à la corruption, à d'autres crimes financiers ou à d'autres formes d'activité criminelle, y compris ceux qui sont dissimulés dans des juridictions étrangères.

Créé en 2003, l'Institut de Bâle sur la gouvernance est une fondation suisse à but non lucratif qui se consacre à la collaboration avec des partenaires publics et privés du monde entier pour prévenir et combattre la corruption. L'Institut de Bâle est un institut associé de l'Université de Bâle et fait partie du Réseau du Programme des Nations Unies pour la prévention du crime et la justice pénale.

Par l'intermédiaire de son Centre international pour le recouvrement des avoirs ICAR, l'Institut de Bâle aide les pays partenaires à récupérer les avoirs volés depuis l'étranger. Le Centre fournit des conseils sur des cas spécifiques, et organise des cours de formation et soutient les réformes juridiques et politiques. ■

LE DICTIONNAIRE BIOGRAPHIQUE *Arméniens d'hier et d'aujourd'hui*

La maison d'éditions **KIRK Publishing** annonce la parution, à la mi-novembre 2021, de son nouvel ouvrage: *LE DICTIONNAIRE BIOGRAPHIQUE - Arméniens d'hier et d'aujourd'hui*. Il est signé Hraïr Heratchian et Ara Krikorian, deux personnalités bien connues pour leur engagement au service du patrimoine socio-culturel arménien et leur souci constant de faire partager leurs connaissances aux générations actuelles et futures. Liés par une vieille amitié née sur les bancs du collège arménien des Pères Mekhitaristes de Sèvres, Hraïr et Ara ont décidé de conjuguer leurs efforts pour réaliser cet ouvrage.

Ce *Dictionnaire*, sans équivalent dans la production éditoriale en diaspora, est le résultat de plusieurs années de travail, engagé par ses auteurs en 2015 au lendemain des commémorations du centenaire du génocide des Arméniens. Il contient une sélection assumée de 3 200 biographies de personnalités d'Arménie et de la diaspora, connues ou méconnues, voire inconnues, décédées ou en vie, et appartenant à toute la palette possible des activités humaines.

Le Dictionnaire biographique. Arméniens d'hier et d'aujourd'hui est préfacé par Vincent Duclert, chercheur titulaire et ancien directeur du Centre Raymond Aron (EHESS-CNRS), professeur à Sciences Po, président de la Mission Génocides (2016-2018) et de la Commission de recherche sur les archives françaises relatives au Rwanda et au génocide des Tutsis (2019-2021), Inspecteur général de l'Éducation Nationale. Postfacé par Michel Marian, ancien Secrétaire général du Centre National du Livre, ancien élève de l'École Normale Supérieure, Agrégé de philosophie et Amadouni Virabian, historien, directeur des Archives d'État d'Arménie (2003-2020). ■

KIRK Publishing - Courriel : akrik@orange.fr

ANNIVERSAIRES QUI NOUS INTERPELLENT

➤➤➤ abstraction des conflits internes qui ont envenimé la scène politique d'après-guerre. Ce n'est pas un secret que la reconstruction et la réforme de l'armée sont une priorité pour l'État arménien après la défaite de 2020. Les menaces persistantes que l'Azerbaïdjan profère à l'endroit du peuple arménien et les discussions que l'Arménie vient d'entamer avec la Turquie en vue d'une normalisation des relations diplomatiques entre les deux pays, nécessitent une plus grande solidarité et une mobilisation intense des ressources panarméniennes. ■

M. S.

ԱՐԶԱԿԱՆԳ

www.artzakank-echo.ch

6 numéros par année
Prix d'abonnement annuel: CHF 30.-

58, Rue de la Terrassière - 1207 GENEVE

CCP 12-17302-9

IBAN CH07 0900 0000 1201 7302 9

Responsable de publication: Maral Simsar

Tél. + 41 (0)78 892 93 31

artzakank@yahoo.com

30 ANS DE RELATIONS DIPLOMATIQUES ENTRE LA SUISSE ET L'ARMÉNIE

ENTRETIEN EXCLUSIF AVEC SARKIS SHAHINIAN

SECRÉTAIRE GÉNÉRAL DU GROUPE PARLEMENTAIRE SUISSE-ARMÉNIE

La Suisse a reconnu l'indépendance de l'Arménie le 23 décembre 1991. Les deux pays entretiennent des relations diplomatiques depuis le 30 avril 1992 et le premier ambassadeur d'Arménie, M. Zohrab Mnatsakanyan, a été accrédité en Suisse en 2002*. Quant à la Suisse, pendant longtemps, son ambassadeur à Tbilissi était co-accrédité en Arménie et c'est seulement en 2011 qu'elle a ouvert son ambassade à Erevan.

Au cours de ces trois décennies, l'Arménie et la Suisse ont conclu des accords bilatéraux dans plusieurs domaines et ont développé leur coopération économique et culturelle ainsi qu'en matière de recherche, d'éducation, d'environnement et de développement**.

En juin 2004, la création du Groupe parlementaire d'amitié Suisse-Arménie (PGArm) à l'Assemblée fédérale a ouvert une nouvelle page dans les relations arméno-suisse. Les premiers co-présidents de ce groupe Dominique de Buman et Ueli Leuenberger ont joué un rôle clé dans la promotion des relations bilatérales entre les deux États et les deux Parlements ainsi que dans la lutte contre le négationnisme. Actuellement, le groupe compte 26 membres et est co-présidé par les Conseillers aux États Lisa Mazzone (Les Verts/GE), Carlo Sommaruga (PS/GE) et la Conseillère nationale Marianne Streiff-Feller (PEV/BE). La Conseillère nationale Isabelle Moret est démissionnaire de la co-présidence en vue de sa très probable élection au Conseil d'État vaudois.

A l'occasion du 30ème anniversaire de l'établissement des relations diplomatiques entre la Suisse et l'Arménie, l'Arménie, Artzakank a rencontré Sarkis Shahinian, secrétaire général du Groupe parlementaire d'amitié Suisse-Arménie.

Artzakank: *Comment les 30 ans des relations diplomatiques entre la Suisse et l'Arménie seront-elles marqués en Suisse?*

Sarkis Shahinian: Les préparatifs sont en cours en collaboration avec M. Andranik Hovhannisyanyan, l'ambassadeur d'Arménie en Suisse, pour organiser en juin prochain la visite officielle en Suisse d'une délégation parlementaire arménienne. En marge de cette visite, un grand événement politique et culturel aura lieu avec la participation du monde politique et culturel suisse sensible aux questions qui préoccupent les Arméniens. Cet événement visera à renforcer les relations parlementaires et culturelles entre les deux pays et à créer un terrain favorable à un engagement plus actif de la Suisse dans la résolution des problèmes auxquels est confrontée l'Arménie. Il y aura également d'autres événements solennels.

A. Vous avez récemment fait un voyage en Arménie où vous avez rencontré, entre autres, des membres du nouveau Groupe parlementaire d'amitié Arménie-Suisse après les élections législatives anticipées de juin 2021. Pouvez-vous nous en dire plus?

S.Sh. Il est intéressant de constater que le nouveau groupe comprend les présidents de cinq commissions parlementaires permanentes de l'Assemblée nationale d'Arménie à savoir, des affaires étrangères, de la défense et de la sécurité nationale, des affaires étatiques et légales, de l'intégration européenne et du travail et des affaires sociales, et le vice-président de la commission des affaires économiques. Le groupe est présidé par Eduard Aghajanyan (président de la commission des affaires étrangères) et comprend 20 députés dont 13 du parti Contrat civil au pouvoir, 5 du bloc Arménie et 2 du bloc "J'ai l'honneur" de l'opposition. Nous travaillons actuellement sur l'agenda de cette visite officielle. En effet, il est important que les présidents des commissions parlementaires, membres du groupe d'amitié, puissent rencontrer leurs homologues de l'Assemblée fédérale suisse. Nous souhaitons aussi que des députés de l'opposition fassent partie de la délégation.

Sarkis Shahinian avec Anne Mahrer (ancienne conseillère nationale), Dominique de Buman et Ueli Leuenberger (anciens co-présidents du PGArm) à Genève (2018)

Lors de mes rencontres avec M. Aghajanyan et d'autres membres du groupe parlementaire d'amitié Arménie-Suisse, j'ai remarqué que les députés arméniens sont très intéressés par le processus décisionnel public en Suisse et le mécanisme par lequel le pouvoir législatif exerce la haute surveillance sur le pouvoir exécutif. Par la suite, les principes et notions qui seraient jugés applicables au système étatique de la République d'Arménie pourraient faire l'objet d'éventuels amendements constitutionnels.

A. Quel bilan tirez-vous des travaux du Groupe parlementaire d'amitié Suisse-Arménie pendant les 18 ans de son existence? >>>

(*) Les ambassadeurs Achot Melik-Chahnazarov (1994-1996) et Karen Nazaryan (1996-2002) qui ont précédé M. Mnatsakanyan étaient des représentants permanents de l'Arménie auprès de l'Office des Nations Unies et des organisations internationales à Genève.

(**) Pour plus d'information, visiter:

<https://www.eda.admin.ch/countries/armenia/en/home.html.html>

ENTRETIEN EXCLUSIF AVEC SARKIS SHAHINIAN SECRÉTAIRE GÉNÉRAL DU GROUPE PARLEMENTAIRE SUISSE-ARMÉNIE

►►► S.Sh. Le PGArm a été très actif dès le début. Rappelons que cinq visites de délégations parlementaires ont été organisées en Arménie (en 2008, 2012, 2015, 2016 et 2018) dont la dernière au plus haut niveau, sous l'égide du président du Conseil national Dominique de Buman. Je tiens à souligner le rôle de M. Ara Babloyan, chef du Groupe parlementaire arménien d'amitié avec la Suisse, qui était également le président du Parlement d'Arménie, dans l'accueil et la réussite de cette visite. Mais la visite la plus importante a été celle de 2012 lorsque nous avons visité l'Artsakh avec sept députés suisses. A cette occasion, nous étions accompagnés du journaliste de la TSR Olivier Koller. Ces visites ont contribué à rapprocher l'Arménie à la Suisse. D'autre part, la position de la Suisse s'est renforcée en Arménie notamment durant le mandat de l'ambassadeur Lukas Gasser (2013-2018). C'est avec lui que notre délégation a rendu visite le 18 mai 2018 à Nikol Pashinyan, nouvellement élu Premier-ministre, et la Suisse fut ainsi le premier pays à le féliciter.

La délégation officielle de la présidence du Conseil national avec l'ambassadeur Lukas Gasser devant l'ambassade suisse à Erévan (2018)

D'autre part, il y a eu plusieurs visites de délégations arméniennes en Suisse mais malheureusement, la partie arménienne n'a pas pu tirer pleinement profit des opportunités qui se sont présentées pour renforcer ses liens avec la partie suisse. Le Groupe d'amitié parlementaire suisse a apporté son soutien à la République d'Arménie notamment en lui ouvrant constamment des portes dans le domaine des relations économiques. N'oublions pas la contribution de Dominique de Buman à la création de la Chambre de Commerce Suisse-Arménie qui a organisé plusieurs événements importants avec la participation des milieux économiques suisses et arméniens. Je rappelle également l'engagement de Ueli Leuenberger, qui s'est tant dédié à mobiliser les forces politiques genevoises et suisses en faveur du peuple arménien dans ses moments les plus sombres. Je regrette que la partie arménienne n'a pas été prête à saisir ces opportunités d'une manière suffisante et souhaitable. J'ai été témoin de cette triste réalité en 2014 lors de la visite en Arménie d'une délégation du SECO dont

je faisais partie et qui était dirigée par Mme Livia Leu (actuellement Secrétaire d'État du DFAE). Nos interlocuteurs arméniens n'ont proposé aucun projet! Le manque ou l'incapacité de planification a été la plus grande lacune de la diplomatie arménienne, ce qui relève de la faiblesse de la doctrine d'État et est, partant, très regrettable.

La délégation du PGArm à Erevan en 2015

A. Qu'en est-il des travaux du Groupe parlementaire à l'Assemblée fédérale pendant et après la guerre de 44 jours?

S.Sh. Le PGArm a été très actif pendant la période en question. Entre le 30 octobre et le 17 décembre 2020 dix interventions parlementaires (5 interpellations, 4 questions à l'heure des questions et 1 postulat) ont été déposées par les membres du Groupe et par d'autres parlementaires, du jamais vu dans l'histoire de l'Assemblée fédérale. Elles portaient entre autres sur les préoccupations des députés concernant la protection de la population et des monuments historiques du Haut-Karabagh, le rôle de la Suisse dans le financement de la guerre dans le Haut-Karabagh, l'aide humanitaire suisse en faveur des réfugiés du Haut-Karabagh, l'échange des prisonniers et la récupération des dépouilles ainsi que le rôle de SOCAR (Suisse) dans le financement de la guerre qui a fait l'objet du postulat déposé par le Conseiller aux États Carlo Sommaruga le 10.12.2020. Par cette intervention, le Conseil fédéral était invité à établir un rapport détaillé sur les activités sur le territoire suisse et sur les liens et les flux financiers depuis la Suisse des entités de l'entreprise SOCAR, la compagnie pétrolière d'État de la République d'Azerbaïdjan, ayant leur siège européen en Suisse, quant au financement de la guerre notamment sous l'angle de l'acquisition de matériel de guerre et de l'engagement de mercenaires djihadistes syriens dans les hostilités. Malheureusement, le Conseil des États a rejeté le postulat le 18 mars 2021 par 22 voix contre 20.

J'aimerais ajouter qu'en novembre 2021, le PGArm s'est investi pleinement dans les démarches auprès de la direction générale des CFF et de la société d'affichage APG-SGA pour faire enlever rapidement ►►►

UNE ÉCOLE ARMÉNIENNE À ZÜRICH

L'ouverture d'une école arménienne est toujours une source de joie dans nos communautés de la diaspora, la langue étant incontestablement le pilier principal de la pérennité du peuple arménien.

En effet, c'est avec beaucoup d'enthousiasme que les familles arméniennes de Zurich ont accueilli l'annonce du début des cours de langue et de culture arméniennes dans leur ville le 19 septembre 2021. Ces cours sont organisés par *Armenische Schule Zürich*, une association constituée selon l'article 60 et suivants du Code civil suisse.

Les cours, seulement en arménien oriental pour l'instant, sont donnés par Naira Mkrtchyan. Ils ont lieu tous les dimanches du calendrier scolaire, de 14h00 à 16h00, et sont destinés aux enfants de l'école primaire (6-12 ans). Ces cours donnent aussi aux parents la possibilité de rencontrer d'autres parents et passer un moment agréable pendant que les enfants suivent leur cours.

(Crédit photo: Page facebook de Armenische Schule Zürich)

Le 24 novembre 2021, les responsables de la nouvelle école de Zurich ont visité l'Ecole Topalian de Genève, qui fête ses 25 ans, pour rencontrer le corps enseignant et les élèves. Ils ont fait un tour dans les différentes classes et se sont familiarisés avec les méthodes d'enseignement et d'apprentissage. La direction de l'Ecole arménienne de Zurich remercie vivement la directrice de l'Ecole Topalian Madame Ani Mesrobian et les enseignantes Mesdames Maral Wurry, Valya Dadoyan, Anouche Guzeltasciyan et Tiruhi Galstyan pour leur accueil chaleureux et le partage de leur expérience. Il est prévu de prendre contact avec les écoles arméniennes dans d'autres villes pour un échange d'expériences et d'idées.

Le 19 décembre 2021, pour marquer la fin du premier trimestre, les parents ont assisté à une fête joyeuse intitulée "Nous allons à Erevan", une mise en scène par les élèves d'un voyage au départ de l'aéroport de Zurich à destination d'Erevan. Pendant le vol, les enfants ont récité des poèmes et chanté des chan-

ENTRETIEN EXCLUSIF AVEC SARKIS SHAHINIAN

➤➤➤ les affiches publicitaires provocatrices et discriminatoires dans le cadre d'une campagne appelée *La Clé* dans huit gares principales (Genève, Lausanne, Berne, Bâle, Lucerne, Zurich, St. Gall et Lugano). L'action, couronnée de succès, a été menée en coordination avec l'Ambassade d'Arménie en Suisse et des particuliers qui se sont adressés directement aux deux institutions mentionnées.

Il est toujours délicat de bouger à l'intérieur d'un hémicycle sans froisser les gens tout en leur rappelant leurs responsabilités institutionnelles. Ce genre de groupes parlementaires sont constitués premièrement pour souligner les liens d'amitié entre deux États, deux peuples, et non pour attaquer un État tiers. L'Arménie n'a toutefois pas choisi ses voisins et le fait de vivre en constant danger à cause notamment de deux de ses États limitrophes ne peut que la pousser à solliciter la solidarité de ses amis lorsque son existence est mise en péril. Mais comme dans le cas de ce 30ème anniversaire, nous visons à ce que l'Arménie puisse gagner le poids qu'elle mérite dans la conscience du peuple suisse grâce à ses valeurs les plus importantes: sa culture et sa capacité de produire de l'intelligence et du bien-être. ■

(Crédit photos: Photography Geneva)

sons dédiés au nouvel an. La fête s'est terminée par l'hymne national d'Arménie.

La direction de l'école remercie Mme Naira Mkrtchyan pour son dévouement et engagement envers les enfants. Elle remercie également les parents pour leur confiance.

Artzakank félicite les fondateurs de l'association *Armenische Schule Zürich* et les responsables de la nouvelle école et leur présente ses meilleurs vœux de succès. ■

Inscriptions et renseignements:

armenische.schule.zurich@gmail.com

Université de Genève - Faculté des Lettres
Unité d'arménien

Cours public - Semestre printemps 2022

par **Valentina Calzolari Bouvier**
professeure d'études arméniennes

Uni-Philosophes, salle 204

Vendredi 14h00 - 16h00

11 et 25 mars, 8 et 29 avril, 13 mai 2022

**"Dire l'indicible: le génocide des Arméniens
dans la littérature et au cinéma"**

Renseignements: Valentina.Calzolari@unige.ch

<https://www.unige.ch/lettres/meslo/unites/armenien/actualites/cours-public-printemps-dire-lindicible-le-genocide-des-armeniens-dans-la-litterature-et-au-cinema/>

Պատմուածք

ԼՈՒՐ

Առաքել ՍԵՄԻՐՉՅԱՆ

Մի հատ էլն ի՞նչ էր, որ գիւղում չկար,
 Մի հատ էլն ի՞նչ էր, որ գիւղում չկար,
 Մի հատ էլն ի՞նչ էր, որ գիւղում չկար...

Չոյգը Նստած ամեն մէկը տան մի անկիւնում անճար մի աթոռ գրկած խօսում էին ոչնչի մասին: Լռութիւնն այնքան ծանր էր, որ սենեակի մէջտեղում կախած նկարը մէկ մէկի կողմն էր պտտւում, մէկ միւսի ու աչքերով հասկացնում, որ Նրանք պարտաւոր են իրար հետ խօսել, սակայն զոյգից իւրաքանչիւրը, հանդիպելով միւսի հնարաւոր հայեացքին, անմիջապէս դէմքը թեքում էր, որպէսզի յանկարծ դէմ հանդիման հայեացքները չհանդիպեն:

Եղպէս անցնում էին րոպէներ, ժամեր, օրեր, ամիսներ, տարիներ ու զոյգից իւրաքանչիւրը պատից կախած նկարի մէջ գտնում էր իր անմահութիւնը: Նրանք նկարի միջի տղայի նման չէին ծերանում, քանի որ զոյգի կեանքը կանգնել էր այն օրը, երբ լուրը ստացան:

Լուրն ու լուռը միասին միաժամանակ մտան տուն ու եղ օրուանից սկսած հոգեմաշ լռութիւնը տիրեց շուրջ բոլորը:

Չոյգը ժամանակ առ ժամանակ խառնում էր լուրի ու լուռի առաջինը տուն մտնելու պարագան ու մոռանում, որ դրանք միաժամանակ էին եկել ու բառի մէջ մէկ տառի սխալը տարբերութիւն չէր տալիս: Նրանք իրենք իրենց մէջ կռիւ էին տալիս՝ սկզբում լուրը եկաւ ու դրանից յետոյ իրենք լռեցին, թէ լուռը եղաւ դրանից յետոյ միայն լուրը ստացուեց: Նոյն կերպ էլ խառնում էին Մատաղիսը՝ մատաղի մսի հետ ու ամեն անգամ մատաղի միս լսելիս մի նոր լուրի փափաքով լցւում:

Լուրից 4 ամիս 6 օր առաջ՝ ամեն վայրկյան, լուռ ու մունջ Նրանք սպասում էին, սակայն ոչ մի տեղեկութիւն:

Կտոր-փտոր, Էստեղից-Էնտեղից, մօտիկից-հեռուից, շշուկով կամ աղաղակով, ինչ-որ մի փշուր էր յայտնւում պատշգամբի եզրին ու երկու աղունիկներ սկսում էին այդ փշուրը ուսումնասիրել և Նրանցից որւէ մէկը չէր համարձակւում այն ուտել: Յետոյ քամին, կամ անձրևը կորցնում էր եղ փշուրի կտորը ու երկուսով կրկին մնում էին մի նոր՝ անյոյս փշուրի յոյսին:

Նոյնիսկ նկարի պատին յայտնուելուց յետոյ էլ, Նրանք Նախկին սովորոյթի համաձայն կրկին սպասում էին լուրի: Լռութեան մէջ երկուսով խօսքը մէկ արած չէին ցանկանում արտասանել առաջին բառը:

Միասին ապրում էին, միասին շնչում Նոյն օդը, միասին մտնում անկողին, միասին գիշերն արթուն մնում, միասին արթնութեան մէջ երազ տեսնում, սակայն Նոյնիսկ երազում Նրանք չհամարձակուեցին միմյանց հետ խօսել: Նոյնիսկ իրենց ստեղծած միևնուճար նկարը՝ իր անհուն ջանքերի գործադրմամբ չկարողացաւ լռութիւնը խախտել:

Հաշտեցման խնդիր չկար, որ երբևէ գտնուած լինէին, ու հիմա էլ պետք լինէր հաշտեցում պարզապէս ամեն մէկը ինքն իրեն էր մեղաւոր համարում, թէ ինչպէս չկարողացաւ փայփայել այդ պատիկ նկարը ու թոյլ տուեց, որ այն պատից կախուի:

Իսկ հիմա նոր լուրի յոյսով սպասում էին, թէ մի հրաշքով նկարը կեանք կ'առնի ու ինչ-որ մի լուր կը բերի նկարի տիրոջից:

Ո՞ր ձորերում, ո՞ր չղերում, ո՞ր թփերում, ո՞ր փոսերում կորաւ նկարի տերը ու ինչպէ՞ս կարողացաւ իր կորստով փշուր դարձնել երկու մարդու:

Այդ փշուր դարձած մարդկանցից առանձին-առանձին փշուրի օրինակ էին վերցրել, որպէսզի հաստատեն, որ գտնուած փշուրը հենց իրենցն է ու բոլոր փորձաքննութիւնները հաստատել էին դա, սակայն կրկին ոչ մի լուր չկար:

Այս անլուր ու լուրաշատ աշխարհում միայն մէկ բանն էր հաստատուն՝ որդուն ճանապարհելիս գրկախառնուած մօր հպարտութեան զգացումը, թէ ինչպիսի մարդ է լոյս աշխարհ բերել:

Այդ հպարտութիւնը առաւել էր ամեն ինչից՝ և՛ սպասումից, և՛ լուրերի բացակայութիւնից, և՛ Նոյնիսկ անվերջ ձգուող լռութիւնից:

Որդուն փաթաթուած մօր հպարտութիւնը լցնում էր ողջ տարածութիւնը ու թոյլ չէր տալիս որւէ բառ արտասանել:

Հօր մօտ լրիւ ուրիշ էր՝ Նա ամեն տեսակ ջանք գործադրում էր, որպէսզի կարողանայ Նայել կնոջ աչքերին ու եղպէս էլ շատ տարիներ ջանցած առանց միևնուճար բառ արտաբերելու միայնակ թողեց իր զոյգին:

Չէ՛, մենակ չէ՛ նկարի հետ միասին ու ամուսնու հեռանալուց յետոյ էլ կինը չհամարձակուեց Նրա նկարը տեղադրել պատից կախուածի կողքին, որ յանկարծ պատահաբար Նրանց հայեացքները չհանդիպէին: Կամ էլ մտածեց, որ կ'ամաչի Նոյն պատի վրայ կախուած լինելուց:

«ՇՈՒՇԻԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ԳՈՐԳԵՐԻ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐՆ ԱՆՅԱՅՏ Է»։ Վ. ԱՍԾԱՏՐԵԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ, «Լրագիր».- Պատերազմի օրերուն, Շուշիի գորգերու թանգարանէն դուրս բերուած հաւաքածոյին ճակատագիրը տակաւին անյայտ է: Շուշիի գորգերու թանգարանի հիմնադիր Վարդան Ասծատրեան յոյս ունի, որ այս հարցին կառուցողական լուծում կը տրուի:

«Շուշիի գորգերի թանգարանից դուրս բերուած հաւաքածոյի պահպանումն օրից է կախուած: Գորգերը հայաստանում ցուցադրուելու կամ ի պահ դրուելու տեղ չունեն», մամուլ ասուլիսի մը ընթացքին ըսաւ Ասծատրեան՝ անելցնելով, որ գորգերը մինչ այս կը ցուցադրուէին Երեւանի մէջ՝ Ալեքսանդր Թամանեանի անուան ճարտարապետութեան ազգային թանգարան-հիմնարկին մէջ: Երկու օր առաջ ցուցադրութիւնը հաւաքած են եւ հիմա չեն գիտեր, թէ ո՛ր պիտի տանին գորգերը: Ան վստահ եղած է, որ համապատասխան մարմինները լուծում կու տան հարցին:

Ըստ անոր՝ հայաստանի կրթութեան, գիտութեան, մշակոյթի եւ մարմնակրթութեան նախարարութիւնը առաջարկեց գորգերը տեղափոխել կամ Սարգարապատի յուշահամալիրին կից հայաստանի ազգագրութեան թանգարանը, կամ՝ Նկարիչ Յովհաննէս Շարամբեյեանի անուան ազգային արուեստի կեդրոնը: Սակայն, ըստ Ասծատրեանի, այս թանգարանները իրենց գորգերը ունին եւ ցուցադրելու տեղ չկայ այլեւս: Բացի այդ, պահոցներուն մէջ վարակ՝ ցեց կայ: Ասծատրեանին առաջարկած են նաեւ գորգերը Արցախ տեղափոխել, սակայն ան կը շեշտէ, որ կը համաձայնի, եթէ գորգերու թանգարանը պետական թանգարանի կարգավիճակ ունենայ:

«Արցախի մշակոյթի նախարարութիւնը համաձայնեց իմ առաջարկին, եւ նամակով դիմել է ՀՀ կրթութեան, գիտութեան, մշակոյթի եւ մարմնակրթութեան նախարարութեան: Հիմա փորձագէտները սրբազրման աշխատանքներ են իրականացնում, որպէսզի պետական կնիքով հաստատուած անձնագրերը փոխանցեն Արցախի մշակոյթի նախարարութեանը: Սակայն ինձ Արցախից զանգեցին ու ասացին՝ պատրաստ են գորգերն ընդունել, սակայն թանգարանի կարգավիճակին 2 տարի յետոյ կ'անդադրառնան», դիտել տուաւ ան:

Ասծատրեան յատուկ կերպով անդրադարձաւ այն

ԼՈՒՐ

»»» Իսկ այժմ՝ արդէն լրիւ միայնակ լռեց:

Միայնակ լռելն ու միայնակ լուրի սպասելը շատ անելի դաժան է, քան կարելի էր պատկերացնել, դրա համար էլ ամուսնու գնալուց շատ չանցած կինն էլ միացաւ նրան ու երբեւէ չնչով ու ծիծաղով լեցուն տանը մնաց միայն մօր հպարտութիւնը՝ այն անվերջանալի յիշողութեամբ, թէ ինչպիսի որդի է աշխարհին պարգևել:

Միայն հոգեվարքի մէջ մայրը խախտելով լռութիւնը մի նախադասութիւն էր անդադար արտասանում.

Մի հատ էլն ի՞նչ էր, որ գյուղում չկար,
Մի հատ էլն ի՞նչ էր, որ գյուղում չկար,
Մի հատ էլն ի՞նչ էր, որ գյուղում չկար...

Անտէր գերեզմանատանը բոլորին թաղելուց յետոյ յայտնի դարձաւ, որ գոհուածների մեծ մասը մինչև մեռնելը վիրաւոր է եղել ու այնքան ծանր չէ, որ չկարողանային քայլել, սակայն այնքան թեթեւ էլ չէ, որ կարողանային աննկատ հեռանալ: Դրա համար էլ դեռևս ողջ մնացած ու չվիրավորուած ընկերները՝ անտէր տներում նրանց թաքցնելուց յետոյ, փորձել էին գիւղերում, աւաններում, քաղաքներում մի աւտոմեքենայ, կամ մի մոտոցիկլետ, կամ մի հեծանիւ, կամ մի ջորի, կամ մի ձի, կամ մի էշ գտնել, որպէսզի կարողանան տարհանել իրենց դանդաղ արնաքամ լինող ընկերներին, սակայն եղպէս էլ չէին գտել:

Մի հատ էլն ի՞նչ էր, որ չգտնուեց ու եսքանից յետոյ ու՛մ էր պետք այդ անպիտան լուրն ու խեղդամահ անող այս տիեզերական լռութիւնը... ■ Ա. Ս.

(Granish.org)

հարցին, որ Արցախի մշակոյթի նախարարութեանէն յայտնած են, որ գորգերը կը պահեն մետաքսի գործարանի տարածքին մէջ, սակայն վստահեցուց, որ այդ գործարանը մասնաւոր է, եւ չ'ուզեր իր գորգերը այնտեղ տանիլ՝ իրաւունք չունի վտանգել գորգերու ճակատագիրը:

«Այս պահին սպասողական վիճակում ենք՝ մինչեւ կրթութեան, գիտութեան, մշակոյթի եւ մարմնակրթութեան նախարարութեան տուեալները կ'ամփոփի եւ Արցախի մշակոյթի նախարարութեանը կը ներկայացնի: Ադրբեջանցիներն արդէն իսկ սկսել են շահարկել այս թեման՝ ասելով, որ եթէ գորգերը տեղ չ'ունեն հայաստանում, թող մնային Շուշիում: Լիայոյս եմ, որ խնդիրը կառուցողական լուծում կը ստանայ, հակառակ դէպքում ադրբեջանցիները դա եւս կ'իւրացնեն», ընդգծեց Ասծատրեան:

Ան նշեց, որ ընդհանուր առմամբ, Շուշիէն դուրս բերուած են շուրջ 160 արժեքաւոր գորգեր, սակայն ցուցահանդեսին ներկայացուած էր 71 նմոյշ: Իրենք կրցած են փրկել գորգերուն 70 տոկոսը: Ցուցադրուած էին հիմնականին մէջ ԺԹ. (19րդ) դարու գորգեր, սակայն հաւաքածոյին մէջ կան նաեւ ԺԷ. (17րդ) դարու նմոյշներ: ■

Աղբիւր՝ ԱՍՊԱՐԷՉ

L'AZERBAÏDJAN ANNONCE SON INTENTION D'EFFACER LES TRACES ARMÉNIENNES DES ÉGLISES

Le ministre de la culture a déclaré qu'un groupe de travail sera mis en place pour identifier ce qu'il a appelé le «faux arménien» des églises, mettant en pratique une théorie pseudo-scientifique qui nie l'origine arménienne des églises.

Le gouvernement azerbaïdjanais a annoncé son intention d'effacer les inscriptions arméniennes sur les sites religieux du territoire qu'il a récupéré lors de la guerre de 2020 avec l'Arménie.

Il a justifié cette décision en arguant que les églises étaient en fait à l'origine l'héritage de l'Albanie du Caucase, un ancien royaume autrefois situé dans l'actuel Azerbaïdjan. La théorie, qui n'est pas soutenue par les historiens traditionnels, a longtemps été propagée par les historiens nationalistes azerbaïdjanais et a été adoptée par le gouvernement actuel de Bakou.

Le ministre de la Culture Anar Karimov a annoncé lors d'un point de presse le 3 février la création d'un groupe de travail qui sera chargé de supprimer "les traces fictives écrites par les Arméniens sur les temples religieux albanais".

«Nous allons inspecter ces lieux avec les membres du groupe de travail, et après l'inspection, nous envisagerons nos prochaines étapes», a déclaré Karimov. Bien qu'il n'ait pas identifié qui fera partie du groupe de travail, le ministre a déclaré que le groupe sera composé «d'experts locaux et internationaux».

La théorie albanaise a été développée pour la première fois dans les années 1950 par l'éminent historien azerbaïdjanais Ziya Bunyatov, qui a affirmé que les inscriptions arméniennes dans les églises sur le territoire azerbaïdjanais étaient des ajouts tardifs aux églises albanaises. Selon cette théorie, elles n'ont été «arménisées» qu'à la suite d'une émigration arménienne à grande échelle dans la région après que la Russie a pris le contrôle du territoire de l'Azerbaïdjan au début du XIXe siècle.

La théorie a pris de l'ampleur après la guerre de 2020, lorsque l'Azerbaïdjan a repris le contrôle d'un territoire qui contenait plusieurs églises arméniennes médiévales importantes.

En mars 2021, lors d'un voyage à Hadrou, le président Ilham Aliyev a visité avec sa femme et sa fille l'église arménienne de la Sainte Mère de Dieu du XIIe siècle, qui était en ruines. *«Les Arméniens voulaient arméniser cette église et y ont ajouté des inscriptions en arménien, mais ils ont échoué. Si c'était une église arménienne, la laisseraient-ils dans un tel état? On dirait que c'était un dépotoir»,* a déclaré Aliyev. *«Toutes ces inscriptions sont fausses – elles ont été écrites plus tard.»*

Le lendemain de la signature du cessez-le-feu mettant fin à la guerre de 2020, Karimov a tweeté à

propos du monastère médiéval arménien Dadivank dans le district azerbaïdjanais de Kelbajar, l'appelant par le nom azerbaïdjanais Khudavang et le décrivant comme "l'un des meilleurs témoignages de l'ancienne civilisation albanaise du Caucase". En mai 2021, une église du XIXe siècle dans la ville de Shushi qui avait été endommagée pendant la guerre a commencé à subir une reconstruction, dans ce que Bakou a qualifié de sa forme "originale".

Entre-temps, l'Azerbaïdjan a également promis de restaurer les monuments azerbaïdjanais qui avaient été négligés ou vandalisés pendant les années d'occupation arménienne. Dans un cas, Aliyev a promis de restaurer une mosquée du XIXe siècle que les Arméniens avaient présentée comme persane plutôt qu'azerbaïdjanaise.

Mais l'annonce du groupe de travail est le premier pas concret que le gouvernement a fait en promettant ouvertement d'effacer les traces arméniennes sur les églises désormais sous son contrôle.

«Habituellement, même lorsqu'ils restaurent ou rénovent des sites historiques, nous ne prenons conscience de ce qu'ils ont fait qu'après», a déclaré à Eurasianet Javid Agha, un commentateur des médias sociaux qui a fait des recherches approfondies sur le patrimoine albanais en Azerbaïdjan.

Agha a établi une comparaison avec Julfa, dans le Nakhitchevan en Azerbaïdjan, où des milliers de croix de pierres arméniennes "khachkar" ont été détruites en 2005.

Les menaces permanentes qui pèsent sur les sites culturels arméniens ont attiré l'attention de la communauté internationale. Peu de temps après la guerre, Aliyev a promis au président russe Vladimir Poutine qu'il protégerait les sites chrétiens dans les territoires nouvellement repris. L'UNESCO a publié une déclaration avertissant l'Arménie et l'Azerbaïdjan que «les dommages causés aux biens culturels appartenant à quelque peuple que ce soit signifient des dommages au patrimoine culturel de toute l'humanité». Cependant, les efforts déployés par l'UNESCO pour envoyer une mission au Karabakh pour examiner les sites du patrimoine culturel sont depuis longtemps bloqués. >>>

L'AZERBAÏDJAN ANNONCE SON INTENTION D'EFFACER LES TRACES ARMÉNIENNES DES ÉGLISES

►►► En décembre 2021, la Cour internationale de Justice (CIJ) a statué que l'Azerbaïdjan devait «prendre toutes les mesures nécessaires pour prévenir et punir les actes de vandalisme et de profanation affectant le patrimoine culturel arménien, y compris, mais sans s'y limiter, les églises et autres lieux de culte, monuments, points de repère, cimetières et artefacts».

«Si cela est vrai, ils violent de manière flagrante l'ordonnance [de la CIJ]», a déclaré à Eurasianet Sheila Paylan, conseillère juridique en Arménie pour l'affaire de la CIJ. «Pour l'avenir de cette affaire, cela n'aide certainement pas la position de l'Azerbaïdjan qu'ils respectent pleinement l'obligation d'empêcher la profanation. Cela constitue une mesure active pour falsifier et détruire le patrimoine culturel arménien.»

Les responsables arméniens n'ont pas immédiatement réagi à l'annonce azerbaïdjanaise. Le porte-parole du ministère des Affaires étrangères, Vahan Hunanyan, a déclaré à Eurasianet qu'ils n'avaient pour l'instant aucun commentaire sur cette question spécifique, mais qu'ils avaient souligné à plusieurs reprises l'importance de préserver le patrimoine culturel arménien.

À noter que l'Azerbaïdjan a été élu membre du Comité de l'Unesco le 1er décembre 2021 pour quatre années. Au mois de novembre 2020, Audrey Azoulay, directrice générale de l'Unesco, avait «réaffirmé la dimension universelle du patrimoine culturel, témoin de l'histoire et indissociable de l'identité des peuples, que la communauté internationale a le devoir de protéger».

Elle a notamment évoqué la Convention de La Haye de 1954 pour la protection des biens culturels en cas de conflit armé, qui permet au secrétariat de l'Unesco d'envoyer une telle mission. Néanmoins, cela ne s'est jamais produit, il s'agirait d'une première. Depuis le début des affrontements, l'Unesco a reçu, des deux parties en conflit, un flot d'informations sur des violations présumées touchant le patrimoine et les biens culturels du Haut Karabakh: destructions, vandalisme... ■

Jean ECKIAN

(avec des reportages supplémentaires d'Ani Mejlumyan et de Heydar Isayev pour Eurasianet)
Source: armenews.com

Ndlr: Dans un communiqué du 8 février, le Saint Siège d'Echmiadzin a lancé un appel à tous les pays impliqués dans le règlement du conflit du Karabakh - en premier lieu aux coprésidents du groupe de Minsk de l'OSCE, aux Églises sœurs et aux organisations religieuses, aux organisations internationales spécialisées - pour répondre avec la plus extrême sévérité à ce génocide culturel ouvertement perpétré par l'Azerbaïdjan et pour prévenir et empêcher de nouveaux actes de vandalisme et de nouvelles manifestations du même genre.

L'AMBASSADEUR ANDRANIK HOVHANNISYAN ÉLU VICE-PRÉSIDENT DU CONSEIL DES DROITS DE L'HOMME DE L'ONU

UNITED NATIONS
HUMAN RIGHTS COUNCIL

(Crédit photo: Page Facebook Embassy of Armenia to Switzerland-Permanent Mission to UN Office in Geneva)

Le 12 janvier 2022, lors de sa première session de l'année, le Conseil des droits de l'homme (CDH) a élu l'ambassadeur Andranik Hovhannisyan, représentant permanent de l'Arménie auprès de l'Office des Nations unies à Genève, au poste de vice-président pour 2022.

À ce titre, l'ambassadeur d'Arménie et ses collègues du Bureau du CDH s'occuperont des questions de procédure et d'organisation, y compris de la présidence des réunions du Conseil.

Le CDH est un organe intergouvernemental composé de 47 États membres chargés de la promotion et de la protection des droits de l'homme.

En 2022, le Conseil sera présidé par l'Argentine. Les trois autres vice-présidents du CDH sont les représentants de l'Allemagne, de l'Ouzbékistan et de la Libye.

Toutes nos félicitations à S.E. Monsieur Andranik Hovhannisyan pour cette élection. ■

EXPOSITION AU PALAIS DES NATIONS À L'OCCASION DU 30e ANNIVERSAIRE DE L'ADHÉSION DE LA RÉPUBLIQUE D'ARMÉNIE À L'ONU

À l'occasion du 30e anniversaire de l'adhésion de l'Arménie à l'ONU, la Mission permanente de la République d'Arménie, en collaboration avec l'Office des Nations Unies à Genève, a organisé une exposition au Palais des Nations du 28 février au 11 mars 2022. L'inauguration a eu lieu en présence de: S.E. Mme Tatiana Valovaya, Directrice générale de l'Office des Nations Unies à Genève; S.E. M. Ararat Mirzoyan, Ministre des affaires étrangères d'Arménie; S.E. M. Francesco Pisano, Directeur de la Bibliothèque et des Archives de l'Office des Nations Unies à Genève. L'exposition comprenait des photos illustrant le développement de l'engagement de l'Arménie aux Nations Unies. ■

ՆԱՀԱՆՋԸ ԵՐԳՈՎ ԿԱՄ ԱՌԱՆՑ

Վահրամ ԱԹԱՆԵՍՅԱՆ

«Կը նահանջեն ծնողք, որդի, բեռի, փեսայ, կը նահանջեն բարք, ըմբռնում, բարոյական, սեր: Կը նահանջէ լեզուն, կը նահանջէ լեզուն, կը նահանջէ լեզուն: Եւ մենք դեռ կը նահանջենք բանիւ եւ գործով, կամայ եւ ակամայ, գիտութեամբ եւ անգիտութեամբ. մեղայ, մեղայ Արարատին»,- Շահնուրի «Նահանջը առանց երգի» վէպից է, որ գրուել է մօտ հարիւր տարի առաջ՝ 1927-1929 թուականներին:

Հարիւր տարի առաջ՝ ցեղասպանութիւնից, հայրենազրկումից հազիւ տասը-տասներկու տարի յետոյ, «Նահանջն» արդէն տեսնուած-դիտարկուած, գեղագիտորէն ահագանգուած էր: Եւս մէկ տասնամեակ, եւ ահագանգողն ինքը պիտի յաւիտեանս «Նահանջեր» եւ դառնար ֆրանսագիր հեղինակ, որովհետեւ վաճառական չէր կարող լինել, ոչ էլ գիւտատար, իսկ ապրել պէտք էր:

Ո՞վ էր լինելու հայագիր Վիլիամ Սարոյանը կամ Մայքլ Առլէնը: Համայնքային երկշաբաթերոյ սիւնակագիր: Սփիւռքի «Նահանջն» արծանագրել են Սիւլվա Կապուտիկյանը («Քարաւանները դեռ քայլում են»), Վարդէս Պետրոսյանը («Հայկական Եսթիզներ», «Կրակէ շապիկ», որի ամսագրային տարբերակն աւելի խօսուն վերնագիր ուներ. «Դատարկ աթոռներ՝ ծննդեան տօնին»): Արծանագրել են բոլորը, ովքեր Սփիւռքում լինելու բախտ կամ, աւելի ճիշտ, դժբախտութիւն են ունեցել՝ լինի դա Բեյրութը, Մարսելը կամ Փլենդելը:

Վաղ երիտասարդութեան տարիներին մի գիրք եմ կարդացել, հեղինակին, թող ինձ ներեն, չեմ յիշում, տպաւորուել է վերնագիրը. «Ամեն տեղ հայ կայ»:

Արտասահմանեան միակ ուղեւորութեանս առաջին օրը, դա Էդինբուրգի հին հիւրանոցի նախասրահում էր, մեզ մօտեցաւ աղքատիկ հագնուած («Սեր բակի» Հրանտ Թոխատյանին յիշո՞ւմ եք, ահա այդ տեսքի) մի ծերունի, ներկայացաւ որպէս Պարսկաստանից Շոտլանդիա արտագաղթած եւ իսկոյն առաջարկեց «Ղարաբաղի հարցի լուծման» տարբերակ:

Ողբերգական պատկեր էր: Նա հիւրանոց էր եկել ճիշտ ժամին, որպէսզի խմի բարեգործութեամբ աղքատներին մատուցուող մի գաւաթ սուրճը, վայելի թխուածքաբլիթն ու անվճար թերթ կարդայ: Ով էր ասել, որ հիւրանոցում Հայաստանից պատուիրակութիւն կայ՝ չգիտեմ, բայց որ չկարողացայ մէկ-երկու ռոպէից աւելի լսել նրան, փաստ է:

Պատուիրակութեան կազմում գործարար-պատգամաւոր ունեինք: Ծերունուն մի կողմ տարաւ, երեւի յիշուն կամ հարիւր ֆունտ-ստեռլինգ սահեցրեց աշնանային հնաոճ թիկնոցի գրպանը եւ ճանապարհեց:

«Ամեն տեղ, այո՛, հայ կայ»:

Երկու տարի յետոյ Մոսկուայի հանդիսութիւնների մի սրահում քեռուս տղայի հարսանիքն էր: Մի պահ դուրս էի եկել ծխելու, բացօթեայ տաղաւարում մի

գաւաթ սառը զարեջուր խմելու, երբ մօտեցաւ, դիմացս լուռ կանգնեց մեր հարեւան գիւղից մի տղայ: Նրա աւագ եղբայրը սպանուել էր 1991-ի ամռանը Շահբուլաղի «գտման կայանում»: Միջնեկը պատերազմի առաջին օրերի զոհերից էր: Ինքը Մոսկուա էր տեղափոխուել 94-ի հրադադարից յետոյ կամ, չգիտեմ, գուցէ աւելի վաղ: Հանդիսութիւնների այդ սրահում, որ նաեւ ռեստորանային բաժին ունի, խորովածանոցում էր աշխատում:

Նա ինձ երկչոտ հարցրեց՝ եթէ վերադառնայ, պետութիւնը կ'օգնի՞, տունը կը վերանորոգի՞, մի-երկու անասուն կտա՞ն: Ես չկարողացայ հայրենիքի, հայրենի պետութեան, նրա իշխանութիւնների անունից այդ տղային տուն կանչել, ինչ-որ խոստում տալ: Իսկ եթէ չստացուէ՞ր: Եթէ չինովնիկի մէկը կանգնէր-յիշեցնէր, որ նա պատերազմի տարում թողել-«փախել» է»:

Այդ հանդիպումից մէկուկէս տասնամեակ է անցել: Հգիտեմ՝ նա դեռ Մոսկուայի՞ւմ է, դարձեալ ժամերով խորովածի շամփուրներ է շուռումուռ անում, թե՞ յաջողել է սեփական գործ ունենալ: Կամ, գուցէ, Նահանգներ է տեղափոխուել կամ Ռուսաստանի հարաւի մի հայաշատ աւան-ստանիցա՞մ:

«Ամեն տեղ հայ կայ»:

Սա հպարտութիւն է, առաւելութիւն: Կարծում եմ՝ ոչ Սփիւռքը մեր թուլութիւնն է: Իսկ մենք կարծել ենք՝ ուժն է: Թիկունք: Ապահովութիւն: Սփիւռքն, ահա, գործի կը դնի հնարաւորութիւնները, եւ Միացեալ Նահանգներն իր հզօր ձայնով կը պահանջի, որ Լեռնային Ղարաբաղը միաւորուի Հայաստանին: Եւ այդժամ Միացեալ Հայաստան կը հոսեն Սփիւռքի միլիոններն ու միլիարդները, մենք կ'ապրենք հարուստ, ուրախ եւ երջանիկ: Ով Սփիւռքը գիտեր, նման պատրանքներ չունէր: Ով Սփիւռքի մասին լսել էր, այն էլ հպանցիկ, միայն 88-ից յետոյ, մեր իրականութիւն բերեց մի կեղտոտ սպասում, որ Սփիւռքը «պարտաւոր է կիսուել»:

2000-ականների արարողակարգով Հայաստանի անկախութեան տօնին նաեւ Արցախի պատուիրակութիւնն էր մասնակցում: Սարդարապատում էինք: Հենց յուշահամալիրում ծանրաբեռ սեղաններ էին բացուած: Շատ ստոյգ տպաւորել էր վերջում >>>

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԹՐԹԱԴՐԱՄԸ ԸՆԴԴԵՍ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՉԵՐԾԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

Տիգրան ՉԱՆԴՈՅԱՆ

Օսմանեան Կայսրութիւնը բազմազգ և բազմակրօն պետութիւն էր: Օսմանահպատակ ժողովուրդները իրենց նախաձեռնողականութեամբ ու ստեղծագործ ոյժով գերազանցում էին տիրապետող թուրքերին, և ինչպէս կայսրութեան ստեղծման սկզբնական փուլում, այնպէս էլ մայրամուտին օսմանեան տնտեսութեան ամենամեծ մասնաբաժինը գտնուում էր կայսրութեան հայ, յոյն և հրեայ բաղաբաղիների ձեռքին: Յատկապէս մեծ էր հայ և յոյն ձեռնարկատերերի ազդեցութիւնը, և դա փաստող բազում վկայութիւնների թուում են նաև մեզ հասած օսմանեան արժեթղթերն ու թղթադրամները:

1880 և 1890 թուականներին տպուած ու շրջանառութեան մէջ դրուած 1 օսմանեան ոսկի արժողութեամբ թղթադրամը լաւագոյնս է փաստում վերոշարադրեալը:

Թղթադրամի վրայ չորս լեզուով՝ օսմաներէն, ֆրանսերէն, հայերէն և յունարէն, գրուած է թղթադրամի անուանական արժէքը: Օսմանեան տարադրամը, փաստօրէն, *կոնկրետ* անուանում չունի. ֆրանսերէնով այն լիւր է, հայերէնով, թղթադրամի դիմերեսի վերևից ձախ հատուածում՝ օսմանեան ոսկի, իսկ յունարէնով՝ օսմանեան լիռա, օսմաներէնով նոյնպէս լիրա է: Գրուած է նաև թղթադրամի նշանակութիւնը և թողարկման վայրը՝ «ԿՃԱՐԵԼԻ ՅՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՄԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆԳԱՆ. Ի՛ Կ.ՊՈԼԻՍ»:

Հետաքրքրական է նաև, որ թղթադրամի դիմերեսի ներքևից աջ մասում գրուած յունարէն հատուածում Կ.Պոլսոյ անուանումը գրուած է բուն յունական՝ ԿՈՍՏԱՆԻՆՈՊՈԼԻ ձևով. Կ.Պոլսի անուան յունական տարբերակն այսօր կտրականապէս մերժում է թուրքերի կողմից՝ ի շահ թրքացուած «Ստամբուլ» ձևի:

Ակներև է, որ պետական տարադրամի վրայ այս լեզուներով գրութեան առկայութիւնը պատահականութեան կամ «ժողովրդավարութեան» դրսևորում չէր: Օսմանեան կայսրութեան տարածքում այլ փոքրամասնութիւններ ևս կային, ովքեր ունէին իրենց լեզուն (և որոշները նաև գիրը, օրինակ՝ հրեաները): Սակայն հենց այս լեզուների ընտրութիւնը պայմանաւորուած էր՝

Օսմաներէն. չնայած որ օսմաներէնը խօսակցական լայն ընդգրկում չունէր և համարւում էր արքունիքի

ՆԱՅԱՆՉԸ ԵՐԳՈՎ ԿԱՄ ԱՌԱՆՑ

»»» մատուցուած կոլուակը: Հերթական բաժակն էր խմում «սեղանն է առատ, դիմացն՝ Արարատ» ոճի մէջ, երբ թիկունքիս քչիչոց լսեցի: Երկու տարեց կանայք էին. մէկը, դառը հայեացքով սեղանի ճոխութիւնը ցոյց տալով, միւսին ասում էր. «Կ'ըսեն սուղ կ'ապրինք, ասոնց նայէ...»: Սառը դաշոյնի հարուած էր, սպանիչ, նուաստացնող:

Քսան տարի է անցել, երեւի, բայց տեսարանը կենդանի աչքիս առաջ է: Նրանք զուգէ թռչակի խնայած գումարներով Հայրենիք էին եկել՝ մասնակցելու Անկախութեան տօնին, հպարտանալու: Եւ ի՞նչ էին տեսնում: Բռի խրախճանք, վայրենի ցուցամուկութիւն:

Սփիւռքի «նահանջն» արտառոց մի բան չէ, այդպէս էլ պիտի լինէր: Անթոյաւորելին Հայրենիքի նահանջն է, Հայրենիքի գունագրկումը, բարոյալքումը: Երեւի 1998-ին էր: Ստեփանակերտում յայտնի մի մտաւորական (ի դէպ՝ երդուեալ ՀՀ-ական) խնդրեց, թէ Գանձասար սփիւռքահայ հիւր է տանում (սեփական մեքենայով), ճանապարհը լաւ չի յիշում, կը միանա՞մ: Քաղաքից դուրս բենզալցակայան մտաւ: Հիւրը հարցրեց. «Որքա՞ն գազօլիւն է պետք»: Մտաւորական-ուղեկցորդը չոր պատասխանեց. «Երեսուն լիտր» (Ստեփանակերտ-Գանձասար ճանապարհը յիսուն կիլոմետր է): Մարդը լուռ վճարեց: Գանձասարում մոմ վառեց, աղօթեց: Վերադարձանք: Վճարեց 30 դոլար եւ առանց հրաժեշտի մի բառ ասելու մտաւ հիւրանոց: Նա գիտէր, որ խաբւում է, բայց լռեց: Բայց լռեց նաեւ Նահանգներ վերադառնալուց յետո՞յ... Ահա այս «նահանջը» եթէ կասեցուի, Սփիւռքը, որքան էլ դժուար լինի, կը պահպանի գոյնը: Սփիւռքն է Հայրենիքով ուժեղ... ■

Վ. Ա.

(Ալիք Մեդիա)

ու վերնախաւի լեզու, այն պետական լեզուն էր, որով վարում էին պետական ողջ գրագրութիւնը:

Ֆրանսերէն. Ժամանակի միջազգային լեզուի և *լինգուա ֆրանկայի* դերը վերապահուած էր ֆրանսերէնին, ինչով էլ պայմանաւորուած է ֆրանսերէնով գրութեան առկայութիւնը թղթադրամի վրայ:

Հայերէն. Օսմանեան Կայսրութեան ողջ տարածքով մէկ տարածուած էին հայկական բանկերը, առևտրային տները, ապահովագրական ընկերութիւնները և տնտեսական նշանակութեան այլ կազմակերպութիւններ, և դրամաշրջանառութիւնը հայ ժողովրդի կողքով անցնել չէր կարող, ինչով էլ հէնց պայմանաւորուած է հայերէն լեզուով գրութեան առկայութիւնը թղթադրամի վրայ, նոյնը նաև՝ յունարէնի մասով:

Այս թղթադրամի թողարկուելուց և շրջանառուելուց ավելի քան մէկ դար անց, երբ այսօր Թուրքիայում չկան ո՛չ զգալի թիւ կազմող և ոյժ ներկայացնող հայ համայնք և ո՛չ էլ նմանատիպ յոյն համայնք, հետաքրքիր է, ի՞նչ հարց է առաջանում այս թղթադրամը ձեռքն առնող և պատմական անցուդարձից անտեղեակ թուրքի մօտ... ■

(Akunq.net)

BAKOU PROMET UNE ROUTE POUR LES BRITANNIQUES AFIN DE COMMENCER L'EXPLOITATION DE L'OR DANS LE HAUT-KARABAGH

Le gouvernement azerbaïdjanais a promis de construire une route pour que la société britannique *Anglo Asian Mining* puisse commencer à exploiter l'or de la mine de Zod (Sotk en arménien) dans la région de Kelbajar (une partie du gisement se trouve dans la région de Gegharkunik en Arménie). Elle faisait partie de la République du Haut-Karabakh (NKR) jusqu'à la guerre de 44 jours de l'automne 2020, et la mine générerait une part importante de ses revenus.

Le gisement de Zod est la plus grande mine d'or et d'argent du Caucase et se trouve à la frontière de l'Arménie et désormais de l'Azerbaïdjan. La mine était exploitée jusqu'à l'automne 2020 par *GeoProMining Investment*, qui appartient à l'homme d'affaires russe Roman Trotsenko. La société a estimé les réserves d'or à plus de 8 millions d'onces. Dans son rapport annuel 2020, GPM affirme avoir perdu l'accès à une partie de la mine après la guerre du Haut-Karabakh et prépare un plan pour exploiter le reste.

L'Arménie considère que la mine de Zod est située à distances égales des deux côtés de la frontière non délimitée. Cependant, comme l'écrit déjà l'*Anglo Asian Mining* britannique, 75% des réserves se trouvent en Azerbaïdjan.

Alors qu'en 2019, GPM évaluait ses actifs sur Zod, ainsi que les droits et les licences, à 169 millions de dollars, à la fin de 2020, ils étaient évalués à 63,9 millions de dollars.

Anglo Asian Mining détient la licence du gouvernement azerbaïdjanais pour Zod et affirme qu'il n'y a actuellement aucune production dans la mine car l'accès est restreint, mais Bakou promet d'aider. «L'accès à la zone est compliqué par le fait qu'elle est située au nord de Kelbajar, sans voie de transport directe vers l'Azerbaïdjan occidental, et que le paysage est montagneux. Toutefois, le gouvernement azerbaïdjanais a proposé de construire une route pour un accès direct à la région de Kelbajar», lit-on sur le site web d'*Anglo Asian Mining*.

Il affirme qu'il possède également des droits sur la

zone de Kyzbulag, dans le Haut-Karabakh, où se trouve le gisement de cuivre et de molybdène de Kashen. Mais des forces de maintien de la paix russes se trouvent dans la région et son sort sera connu après une décision finale sur le statut du Haut-Karabakh, indique la société. *Base Metals*, une société du groupe *Vallex*, a précédemment développé le gisement et y a construit une usine de traitement pour 130 millions de dollars. Depuis l'automne, les travaux sur Kashen ont été interrompus.

Anglo Asian Mining détient également les droits du gouvernement azerbaïdjanais sur le gisement d'or de Vezhnali dans le district de Zangelan, qui était sous le contrôle de la République du Haut-Karabakh. Mais la société analyse également l'accès à la pêche, dont la production a été limitée d'après eux.

«Compte tenu des problèmes causés par la perte de terres à la suite des hostilités, le gouvernement de l'Artsakh ne sera pas en mesure de tirer des recettes suffisantes pour couvrir ses besoins budgétaires non seulement cette année mais aussi dans les années à venir. Selon mes calculs, la collecte des impôts en Artsakh va diminuer de 40 milliards de drams (80 millions de dollars), soit de 65 %», a déclaré l'économiste Suren Parsyan à *Eurasianet.org*. En 2019, selon le service des statistiques, le secteur minier représentait 13 % du PIB de la République de l'Artsakh et était la plus grande source de recettes fiscales, indique la publication.

Dans le même temps, les autorités azerbaïdjanaises exigent désormais une compensation. «Comme vous le savez, des entreprises étrangères exploitent illégalement nos mines d'or et autres depuis de nombreuses années. C'est un crime et je l'ai déjà dit. Je tiens à dire une fois de plus que ces entreprises ont deux options: soit elles nous versent une compensation, acceptent nos conditions, soit une autre solution consiste à résoudre cette question sur le plan légal», a déclaré le président azerbaïdjanais Ilham Aliyev en juillet. Il a ajouté que des consultants internationaux ont analysé les gisements d'or dans les régions de Zangelan et de Kelbajar.

Pour rappel, la société *Anglo Asian Mining*, dont le siège est au Royaume-Uni, est engagée dans l'exploitation de mines d'or, de cuivre et d'argent et ses principaux actifs sont situés en Azerbaïdjan, où elle extrait de l'or de deux mines. Au cours du premier semestre de l'année, la société a produit 24 200 onces d'or.

Sur le site web d'*Anglo Asian Mining*, John Sununu est répertorié comme le deuxième plus grand actionnaire d'*Anglo Asian Mining* (à hauteur de 9%) et membre du conseil d'administration. John Sununu a été chef de cabinet de la Maison Blanche >>>

ARMÉNIE: UNE LIVRÉE POUR LA NOUVELLE LOW COST NATIONALE

La nouvelle compagnie aérienne low cost *Fly Arna* tient son logo et son identité de marque, dérivée des couleurs du drapeau arménien.

Lancée en septembre 2021 par le groupe *Air Arabia* et le Fonds d'intérêt national arménien (ANIF) et basée à l'aéroport d'Erevan-Zvartnots, la nouvelle spécialiste du vol pas cher et transporteur national tient sa livrée: après son nom dérivé d'*Armenian National Airlines*, «combinant les deux premières lettres des mots *AR*menian» avec la première lettre de «*National*» et la première lettre de «*Airlines*», ses couleurs sont celles du drapeau de l'Arménie. Cette livrée «reflète la clarté et une compagnie aérienne tournée vers l'avenir qui est toujours en mouvement, avec la lettre «A» affichée de manière créative à la queue de l'avion. Les perspectives lumineuses de l'identité de la marque se refléteront également à travers l'intérieur de l'avion, les uniformes du personnel et à travers tous les points de contact avec les clients», souligne *Fly Arna*.

Adel Al Ali, directeur général du groupe *Air Arabia*, a déclaré: «Le lancement de l'identité visuelle de *Fly Arna* est une avancée importante dans le cheminement vers le lancement de la compagnie aérienne. Cette étape marque également le début d'une nouvelle ère dans la croissance du secteur de l'aviation en Arménie, non seulement en contribuant à la croissance économique du pays, mais en offrant à ses habitants une expérience fiable et d'un bon rapport qualité-prix. Nous attendons avec impatience son déploiement dans les semaines à venir ».

Pour David Papazian, CEO d'ANIF, cette identité «reflète véritablement l'esprit et la philosophie inspirants de l'Arménie. Ceci est mis en évidence par l'implication du public dans le choix du nom des couleurs utilisées pour l'identité de la marque et les valeurs que *Fly Arna* va promouvoir. Le dévoilement aujourd'hui de l'identité visuelle de *Fly Arna* est un geste inspirant qui nous rapproche un peu plus du lancement de la compagnie aérienne ».

BAKOU PROMET UNE ROUTE POUR LES BRITANNIQUES AFIN DE COMMENCER L'EXPLOITATION DE L'OR DANS LE HAUT-KARABAGH

» sous George Bush père et a été auparavant gouverneur du New Hampshire pendant six ans. En 1991, alors que John Sununu était encore chef de cabinet de la Maison Blanche, le *Washington Post* a qualifié le haut fonctionnaire de «Sununu aérien» pour avoir utilisé les avions du Pentagone pour des affaires personnelles - skier ou se faire soigner les dents.

En octobre 2020, alors que les combats faisaient rage dans le Haut-Karabakh, *Anglo Asian Mining* s'est trouvée au cœur d'un scandale après avoir déclaré qu'elle prévoyait de commencer les travaux dès qu'elle pourrait le faire en toute sécurité.

«Il est triste qu'une société cotée à Londres publie un communiqué de presse célébrant la «libération» de terres et envisage d'en tirer un profit commercial. Nous sommes convaincus qu'*Anglo Asian Mining* profite de la guerre pour exploiter la région instable afin de maximiser les profits de ses investisseurs, sans se soucier de la façon dont le conflit affecte les civils. Quelle honte!» - a déclaré le Comité national arménien du Royaume-Uni (ANC UK).

(Le Courrier d'Erevan)
Source : eadaily.com

Ndlr: Le service de presse de la société *GeoProMining Gold Armenia* a annoncé à la mi-février 2022 que la mine de Sotk dans la région de Gegharkunik en Arménie fonctionnait selon le plan de production. La société avait alloué 5 millions de dollars pour la réorganisation de la mine en 2021 et envisageait de dépenser plus de 10 millions de dollars pour le rééquipement technique de la mine en 2022 et d'ajouter 30 emplois aux 765 déjà existants. ■

Le début des opérations de *Fly Arna*, qui a obtenu son AOC (certificat d'opérateur aérien) est prévu en mai 2022. Elle desservira des destinations en Asie centrale, en Russie et au Moyen-Orient, le dirigeant d'*Air Arabia* ayant précisé que si l'Europe fait partie de son plan de développement, ce sera «indirectement». Interrogé sur la présence de l'Arménie dans la liste noire européenne, Adel Ali a déclaré qu'ils «continueront à travailler parallèlement au problème existant», notant qu'*Air Arabia* «coopère avec près de 40 aéroports en Europe et que le moment venu, ils trouveront une solution» – en espérant que l'Arménie règle le problème avant que le lancement de dessertes ne se pose. ■

(Air Journal)

SILVA KAPOUTIKIAN - PORTRAIT

par Lerna BAGDJIAN

De l'Arménie occidentale à l'extrême orientale, nombreuses sont les grandes figures qui ont fait de la poésie un axe très fort de la littérature arménienne.

Silva Kapoutikian est une illustre poétesse arménienne. Elle est née en 1919 dans la famille de Barunak Kapoutikian, un enseignant et journaliste réfugié de Van, qui a été tué en 1920.

Elle a écrit son premier poème à l'âge de 13 ans. Sa formation a débuté à la faculté de philologie de l'Université de Erevan en 1936, et s'est poursuivie à l'Institut de littérature Maxime -Gorki à Moscou. Les deux thèmes principaux de son œuvre sont l'identité nationale et la poésie lyrique. Elle a beaucoup écrit sur la patrie et la langue arménienne. Son recueil "Mes Intimes" paru en 1951 a remporté le Prix d'État de l'Union Soviétique l'année suivante.

Silva Kapoutikian s'est distinguée également par son engagement pour la défense des écrivains, intellectuels, et victimes du soviétisme. Elle s'est également investie pour le rattachement de l'Artsakh à l'Arménie, et pour la reconnaissance du génocide des Arméniens. Le 24 avril 1965, lors de la commémoration du 50e anniversaire du génocide des Arméniens, elle a fait partie des orateurs principaux qui dédièrent leurs paroles aux intellectuels victimes de massacres et de déportations en 1915. Aux côtés du poète renommé Paruyr Sevak, elle a été l'une des figures principales de cette manifestation.

Ses nombreux voyages dans les différentes diasporas l'ont poussée à écrire sur l'avenir des Arméniens d'un œil optimiste. En 1961, elle a fait appel à une vengeance pacifique en écrivant dans un de ses livres "Vous devez vous venger en continuant à vivre". Elle est devenue rapidement une figure très influente en Arménie.

Silva Kapoutikian a été l'épouse du renommé poète Hovhannes Chiraz, avec qui elle a eu un fils, Aram Chiraz, un sculpteur talentueux.

Elle s'est éteinte le 25 août 2006 à Erevan à l'âge de 87 ans. Trois ans plus tard, le jour de son 90ème anniversaire, un musée a été inauguré dans son appartement, et la rue où il est située a été rebaptisée en son nom. Le musée expose les œuvres de Kapoutikian, mais a également pour mission de republier ses écrits et de sensibiliser le grand public à son patrimoine littéraire. Plus de 18'000 pages de manuscrits ont été retranscrites. Ses œuvres ont été traduites dans de nombreuses langues. Chaque année, le dernier samedi de septembre, le musée organise des festivals de poésie.

Son parcours a fait d'elle l'une des femmes les plus influentes en Arménie. Ses poèmes ont même été inclus dans certains programmes littéraires scolaires. ■

(Crédit photo: Yerevancard.am)

MESSAGE À MON FILS
ԽՈՍԷ ԻՄ ՈՐԴՈՒՆ (1952)

Elle a traversé la voie lactée,
Les cieux du temps,
Elle a crié son trouble,
En un vol de flèches arméniennes
Et grâce au saint génie de Mesrob,
Est devenue écriture et parchemin;
Est devenue espoir, est devenue drapeau ! Et a
gardé notre départ intact.
Avec elle a fredonné,
L'émigré arménien la plaie de son cœur. Avec elle a
retenti
Le chant de guerre de mon peuple; Avec elle ma
jeune mère
M'a mis un jour dans mon berceau. Maintenant est
venu jusqu'à toi
Son murmure séculaire...
Ouvre tes lèvres, parle mon trésor, Gazouille bien
fort, mon amour, Que rajeunisse entre tes lèvres
Notre vieille langue arménienne...
Garde-la noble et pure
Comme la sainte neige de l'Ararat Garde-la près de
ton cœur, Comme les cendres de tes aïeux, Et du
choc noir des ennemis, Défends-toi avec son
bouclier, Comme tu défends ta mère,
Si l'on tire l'épée sur elle.
Et veille, mon fils, où que tu sois,
Ou que tu ailles sous cette lune, Même si tu oublies
ta mère,
A ne pas oublier ta langue maternelle.

Traduction : Louise Kiffer

PREMAT S.A.

IMPORT & EXPORT

9, RUE DES ALPES
CH - 1201 GENEVE
TEL. 022 731 69 35

Tél. +41(0)22 785 01 85

15, ch. Pré-de-la-Fontaine
1217 MEYRIN
Fax +41(0)22 980 02 37
E-mail big-net@big-net.ch

www.big-net.ch

ՓՈՂ-ՓՈՂՈՑ

ՍՈՍԻ ՄԻՇՈՅԵԱՆ-ՏԱՊՊԱՂԵԱՆ

Փող կը նշանակէ խողովակ, նեղ անցք: Յիշենք «Վահագնի ծնունդ»-ի նշանաւոր տողերը. «Ընդ եղեգան փող ծուխ ելաներ/ընդ եղեգան փող բոց ելաներ», ու ահա այդ բոցին ընդմէջէն Վահագնը պիտի ծնէր որպէս ռազմի, քաջութեան, յաղթանակի եւ ամպրոպի աստուած, որ ծնելուն պէս պիտի կռուէր սեւ ու ամեհի վիշապներուն դէմ, պիտի սպանէր բոլորը ու ազատէր տիեզերքը կործանման սպառնալիքէն: Նոյն այս իմաստով ալ շարք մը հրազեններ փողածել են, ինչպէս՝ հրասայլեր, թնդանօթներ, ականանետեր, գրահապատ եւ հրաթափող այլ հրետանիներ, որոնց փողին ընդմէջէն արկեր կ'արձակուին կասեցնելու համար թշնամիին յառաջխաղացքը եւ ոչնչացնելու անոր գործածած հրազենները...:

Փողը նաեւ նուագարանն է. «Ո՛չ փող զարկինք, ո՛չ արծազանգ լեռնասոյգ, սարէ ի սար չարաշշուկ տարին լուր»: Մկրտիչ Պէշկեաշլեանի «Քաջորդուն Թաղումը» բանաստեղծութեան տողերն են, ուր նահատակ զինուորի թաղումը կը կատարուի առանց աղմուկի ու փողերախումբի, առանց փողհարներու, որովհետեւ հերոսը փողերու պէտք չունի ու իր շշուկն անգամ տարածուն է սարէ սար, ձորէ ձոր...:

Մարմնի անդամներէն փողը վիզն է կամ պարանոցը, որմէ ալ ունինք փողկապը: Փողով ունինք բարդ բառեր ինչպէս՝ բթափող, շնչափող, ողնափող, ծիրանափող... եղջերափող, եղեգափող... եւ այլն, իսկ որպէս կրկնաւոր բայ՝ ունինք փողփողելը, որ փայլեցնել կամ ծածանել կը նշանակէ. «Թող փողփողի [եռագոյնը] թշնամու դէմ, թող միշտ պանծայ Հայաստան»:

Փողը նաեւ այլ իմաստ ունի, որ արեւելահայերէնին յատուկ է եւ կը նշանակէ դրամ: Երեւանի փողոցներուն մէջ մարդ կայ փողը առեր կը պոռայ, քարոզարշաւ կ'ընէ: Մարդ ալ կայ փող կը մուրայ: Իսկ թէ փողոցը ինչո՞ւ փող է: Կը բացատրուի, որ ժամանակին տուններու հանդիպակաց տարածքը շատ նեղ կ'ըլլար եւ խողովակածել, այդ պատճառով ալ նեղ անցքերուն փողոց կ'ըսէին: Ըստ Աճառեանի, հին ատեն պալատներն ու ապարանքները միայնակ էին, իսկ շէնքի մէջտեղը միջանցք մը կար, որ փող կը կռուէր:

Յիշենք Չահրատի տողերը.

Երբ երկու կողմը շէնքեր շինեցին

Փողոցը ծնաւ

Մեծ էին շէնքերն – այնպէս հոյակապ – որ երբ

հարցուցին

Փողոց չեմ ըսաւ – պողոտայ եմ ես (Մարդու միտ)

Փողոցի ստորգետնեայ ջուրի խողովակներուն փողրակ կ'ըսենք: Հետաքրքրական է, որ փողոցը յարադրաւոր բայի ալ վերածուած է՝ «փողոց տալ» կը նշանակէ ճամբայ բանալով երթալ: Ժողովրդական ասոյթներուն մէջ կան հետեւեալ արտայայտութիւնները. «փողոց մալ», որ կը նշանակէ անօթեւան մալ, «փողոցային»՝ գռնիկ, «փողոցի աղջիկ»՝ անառակ աղջիկ, «փողոցները չափել չափչփել»՝ անգործ պտտիլ:

Փողոցները տեսակաւոր են. բանուկ փողոց, խուլ փողոց, ամայի փողոց, փակ փողոց, լայն փողոց, նեղ փողոց, վաճառափողոց... եւ այլն: Իմ փողոցը մնաց ետեւ «անմեղութեան երազի պէս», ուր մանկութիւնս անցուցի եւ հիմա բացակայութիւնս է, որ հոն կը պտտի...

Փողոցները իրենց անուններն ունին եւ՝ իրենց դիմագիծը: Փողոցը կեանքն իսկ է, ունի իր իւրայատուկ բառապաշարը եւ լեզուն: Երեւանի փողոցներուն մէջ, ուրախ օրերուն, երբ ո՛չ համաճարակ կը տիրէր եւ ոչ պատերազմական իրավիճակ, արեւելահայ փոքրիկները գնդակը կը տշէին, իսկ սուրիացիները կը շուքէին, բայց ոչ ոք կը հարուածէր գնդակը, որովհետեւ անոնք փողոցն էին, իսկ փողոցը, ինչպէս ըսի, իր լեզուն կ'ենթադրէ:

Պատերազմի օրերուն Երեւանի փողոցները մէկ դիմագիծ ունէին: Բոլոր խանութներու ցուցափեղկերուն, փողոցի պատերուն, մայթերուն եւ անցումներուն վրայ անոնք կը հաւաստիացնէին, որ «յաղթելու ենք»: Պատերազմէն ետք, փողոցները իրարմէ հեռացան: Հակասական փողոցներ դարձան: Պոռչտուք ու աղմուկ կը լսուի ամենուրեք, անվայել խօսքեր ու լուտանք: Փողոցներուն մէջ երկրի հարց կը քննարկուի, նոյնիսկ իշխանութիւնը փողոցն չէլկա՛ւ:

Փողոցս տարածութիւն մըն է անվերջ, որ մինչեւ թարթիչներու ծայրը կ'երկարի (Գ. Ճիզմեճեան «Փողոցը»):

Այժմ Այգեձորի փողոցն եմ: Ականջիս կու գան երկու տարեցներու միջեւ ծայր առած երկխօսութեան պատառիկներ: Անոնք բուռն քննարկման մէջ մտած՝ Ռուսաստանի միջամտելն ու չմիջամտելը կը խորհին բարձրաձայն: Քայլերս արագ են. ամէն բան չեմ հասկիր լսելու, կը դառնամ առաջին նրբանցքն ու ականջալուր կ'ըլլամ խօսակցութեան մը միջին տարիքի չորս տղամարդոց, որոնք կրկին երկրի հարց կը խօսին: Ուրիշ ի՞նչ պիտի խօսէին հապա: Ու Փողոցը ժողովուրդն է, որ կը սպասէ այս անորոշ կացութեան բարի աւարտին: Երբեմն լուռ ու խոհուն, երբեմն հայիոյելով, երբեմն ալ՝ փողը առած «Հա-յաստան» վանկարկելով: Կը սպասէ հանրակառքին մէջ, թէ մերթոյին: Բաբախող սրտով կը սպասէ գերի-▶▶▶

ԱՐԵՄՏԱՅԱՅԵՐԷՆԻ ՈՒՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿԵՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՆՈՐ ՀԱՏՈՐ ՄԸ

Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութիւնը (AMAA) ուրախ է յայտարարելու, թէ իր խրախուսանքով ու հովանաւորութեամբ Հայկաի մէջ լոյս ընծայուեցաւ արեւմտահայերէնի ուղղագրութեան եւ կետադրութեան նուիրուած հանրամատչելի նոր ուղեցոյց մը:

Նորատիպ հատորը, որ 156 էջ է, կը կրէ «Գրականաշունչ պտոյտ՝ այբուբենի տառերուն հետ» խորագիրը: Գիրքին հեղինակն է հայկաիայ ծանօթ գրող, մամլոյ աշխատակից ու կրթական մշակ պր. Լեւոն Շառոյեան:

Հատորը իր բնոյթով թեւ գերազանցապէս քերականական գործ մը մը նկատուի, սակայն գրի առնուած է դիւրամատչելի լեզուով ու կրնայ ընթերցանութեան գիրքի մը պէս հեզասահ կարդացուի՝ իր մայրենի լեզուն բարելաւելու եւ անոր ուղղագրական կանոններուն ծանօթանալու ցանկութիւն ունեցող ամէն տարիքի հայորդիի կողմէ: Սակայն անիկա մասնաւորաբար օգտակար պիտի ըլլայ սփիւռքահայ վարժարաններու հայերէնաւանդ ուսուցիչներուն, բարձրագոյն կարգերու աշակերտներուն եւ հայագիտական հիմնարկներու ուսանողներուն:

Հատորին յառաջաբանը ստորագրած է լիբանանահայ ծանօթ քերականագետ տոքթ. Արմենակ Եղիայեան: Ան նկատել կու տայ որ «ներկայ հաւաքածոն առաջին ակնարկով կը թուի ըլլալ ուղղագրական մէկ սեղմ ուղեցոյցը արեւմտահայերէնի ամենայաճախուած ու երբեմն անյադախարելի թուող սխալներուն, սակայն հազիւ քանի մը էջ խորացած՝ ընթերցողը կ'անդրադառնայ, որ ուղղագրական կարեւոր գիտելիք մը իւրացնելու կողքին՝ վերահասու դարձաւ նաեւ գրական, պատմական, մշակութային բազմաթիւ գիտելիքներու, որոնց այլապէս դժուար թէ առիթը ունենար այսպէս ընտրովի ու համատեղ հանդիպելու, եւ ան ամէն քայլին պիտի վարձատրուի գեղեցիկ գիտով մը ու խելացի առաջարկով մը»:

Իսկ հատորին հեղինակը իր նախաբանին մէջ կը բացատրէ, թէ այս գործին ձեռնարկեց, որովհետեւ ուսուցչական իր երկարամեայ պաշտօնավարութեան ընթացքին միշտ ցաւով կ'անդրադառնար, թէ հայկական երկրորդական վարժարաններու բարձրագոյն

ՓՈՂ-ՓՈՂՈՑ

>>> Ներու վերադարձին: Համբերութեամբ կը սպասէ վիրաւոր զինուորի ապաքինման: Կը կրկնէ «Վասն հայրենեաց մեռար, դուն շատ ապրեցար» ու կը սպասէ մարդկայնութեան այս անմարդկային աշխարհին մէջ, չի սպասեր գութի, կարեկցանքի, կը սպասէ արդարութեան: Ի գուր. չի սպասեր արդարութեան. կ'ուզէ հաւատալ սեփական ուժին... այսքան հիասթափութենէ յետոյ... Ու փողոցները ամէն գիշեր կը մթնին եւ ամէն գիշերէ վերջ նո՛ր օր ու նո՛ր առաւօտ կը դիմաւորեն: ■

Ս.Մ.Ս.

Աղբիւր՝ «Գանձասար-Բացառիկ 2022»

կարգերու շրջանաւարտութեան թեկնածուները ջախջախիչ մեծամասնութեամբ իրենց մայրենի լեզուն անթերի ուղղագրութեամբ գրելու անկարող եղած էին...:

Ճիշդ այս մէկնակետէն ճամբայ ելլելով՝ Շառոյեան ձեռնարկած է սոյն աշխատասիրութեան պատրաստութեան: Ան հմտօրէն սեւեռումի ենթարկած է հայոց այբուբենէն 21 տառեր՝ իրենց յարուցած ուղղագրական բարդութիւններով: Այս երկու տասնեակ տառերը, զոյգ առ զոյգ վերցուած, այբուբենի այն գիրերն են, որոնք ուղղագրական համակարգին մէջ նմանահնչին են.՝ բաղաձայններէն՝ Բ-Փ, Գ-Զ, Դ-Թ, Զ-Յ, Զ-Տ, Ռ-Ր, Կ-Է, իսկ ձայնաւորներէն՝ Ե-Է եւ Ո-Օ, որոնց վրայ իբրեւ 21-րդ տառ կ'աւելնայ «Ը» գիրը, որ շփոթի առարկայ կը դառնայ իր ստուերին՝ «սուղ ըթ»-ին սարքած խաղերուն պատճառաւ...: Ուրեմն, գործին հիմնական նպատակն է կարելի եղած չափով դարմանել մեր ուղղագրական սխալները եւ ուղիներ ցոյց տալ՝ յաղթահարելու համար նմանահնչին տառերէն ծնունդ առնող ուղղագրական դժուարութիւնները:

Նորատիպ գիրքը միայն ուղղագրական ուղեցոյց չէ սակայն: Անիկա ունի երկու այլ երեսներ եւս:

Նախ՝ բառագիտութիւն: Հեղինակը, մասնակի կերպով, բազմաթիւ նմանահնչին բառերու վրայ հակելով իր գլուխը, կը վերծանէ կամ կը ստուգաբանէ զանոնք՝ ցոյց տալով հայերէն բառերու կազմութեան զաղտնիքները...: Ան շատ հետաքրքրական գիտերու դէմ-յանդիման կը թողու իր ընթերցողները:

Յետոյ՝ կետադրութիւն: Այս ալ ուրիշ խոցելի կետ մըն է մեր դպրոցականներուն մօտ, որովհետեւ բաւարար չափով կամ կարելորութեամբ չ'ուսուցուի մեր վարժարաններուն մէջ: Գիրքը շուրջ 20 էջ յատկացուցած է հայերէնի կետադրական նշաններուն, մանրամասն բացատրելով իւրաքանչիւր նշանի գործածութեան օրէնքներն ու ոլորտները եւ բոլորին համար տալով բազմաթիւ տպաւորիչ օրինակներ:

Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական Ընկերակցութիւնը, որ իր մէկ դարեայ պատմութեան ընթացքին միշտ ու տեսաբար կանգնած է հայ դպրոցին ու հայ ուսանողին կողքին, կը հաւատայ, որ քերականութեան Նորատիպ այս գիրքով նպաստած կ'ըլլայ արեւմտահայերէնի վերածաղկումին ու կենսունակութեան եւ օգտակար գործիք մը դրած կ'ըլլայ մեր հայախօս ու հայագիր հանրութեան ձեռքը: ■

LES ENTREPRISES ARMÉNIENNES VOIENT À LA FOIS UNE OPPORTUNITÉ ET UNE MENACE DANS L'OUVERTURE DE LA FRONTIÈRE TURQUE

par Arshaluis MGDESYAN

Alors que l'Arménie et la Turquie se dirigent vers la normalisation de leurs relations et l'ouverture de leur frontière commune, les entreprises arméniennes appréhendent le processus avec un mélange de crainte et d'anticipation.

Si certains hommes d'affaires considèrent l'ouverture de la frontière turque comme une étape vers l'accès aux marchés étrangers, d'autres craignent d'être noyés sous un flot de produits turcs bon marché et relativement de bonne qualité.

Le Conseil national de sécurité d'Arménie a récemment commandé une étude intitulée "Opportunités et défis de la levée du blocus de l'Arménie par la Turquie" au Centre de recherche Amberd de l'Université d'État des sciences économiques d'Arménie. L'étude n'a pas encore été publiée mais certaines de ses conclusions ont été communiquées à *Eurasianet*.

Selon les projections du rapport, l'ouverture de la frontière pourrait augmenter les exportations turques vers l'Arménie de 65% et les exportations arméniennes dans l'autre sens de 42%. Si le rapport note que l'ouverture réduirait les coûts logistiques et permettrait l'accès à de nouveaux marchés, il conclut que les risques pour l'industrie arménienne sont "très élevés" et que la concurrence des produits turcs moins chers est "une question de sécurité nationale pour nous."

Les produits turcs sont depuis longtemps largement disponibles en Arménie, mais ils doivent être importés via un pays tiers, généralement la Géorgie. La frontière entre la Turquie et l'Arménie a été fermée depuis 1993, pendant la première guerre entre l'Arménie et l'Azerbaïdjan, lorsque la Turquie l'a fermée unilatéralement pour protester contre l'occupation par les Arméniens des territoires azerbaïdjanais à l'extérieur du Nagorny-Karabakh.

Les discussions actuelles visent à rouvrir cette frontière, ce qui faciliterait grandement le commerce bilatéral et entraînerait une baisse des coûts des produits turcs. Si les consommateurs arméniens en bénéficieraient, les entreprises risqueraient de souffrir d'une concurrence accrue.

Le commerce arméno-turc est déjà fortement unilatéral - en 2019, le commerce bilatéral s'est élevé à 270 millions de dollars, dont la totalité, à l'exception de 2 millions de dollars, était constituée d'importations turques en Arménie. Mais le rapport d'Amberd a constaté que l'Arménie a des possibilités d'exportation dans l'autre sens. L'Arménie exporte actuellement de la fourrure brute, du cuir et de la ferraille vers la Turquie, et pourrait exporter davantage de produits, notamment des animaux et des poissons d'eau douce.

"Toutefois, lorsqu'on établit des relations économiques avec un pays voisin, le principal risque concerne les produits agricoles et industriels turcs, bon marché et de haute qualité, qui peuvent inonder le marché arménien. "À cet égard, il est très important de prendre en compte la question de la sécurité alimentaire de l'Arménie", indique le rapport.

De surcroît, les émotions exacerbées liées à la Turquie et la profonde polarisation politique en Arménie compliquent la prise de décision. En 2020, l'Arménie a subi une défaite militaire dévastatrice face à l'Azerbaïdjan, qui était fortement soutenue par la Turquie. Cette défaite a exacerbé les craintes de longue date des Arméniens à l'égard de la Turquie - qui a commis un génocide contre les Arméniens en 1915, ce qu'Ankara continue de nier officiellement - que l'opposition politique arménienne exploite, en assimilant tout contact direct avec la Turquie à une trahison.

(Crédit photo: Alexei Fateev / Alamy)

Un récent sondage a révélé que 90% des Arméniens considèrent la Turquie comme la plus grande menace politique à leur pays, et 68% comme la plus grande menace économique. Interrogés sur leur perception de la possibilité d'une ouverture des frontières et des voies de transport avec la Turquie, 35% l'ont jugée tout à fait ou plutôt positive, tandis que 53% l'ont perçue comme tout à fait ou plutôt négative.

Certains économistes arméniens observent avec circonspection ce qui se passe en Géorgie, où les produits turcs dominent le marché. En 2019, la Turquie a exporté pour environ 1,5 milliard de dollars de marchandises vers ce pays, mais n'en a importé que pour 300 millions de dollars, selon les statistiques officielles turques.

Les chefs d'entreprise arméniens craignent une répétition de ce scénario, a déclaré Alexander Grigoryan, économiste à l'Université américaine d'Arménie et membre d'un groupe d'universitaires qui mène des recherches sur les attentes des hommes d'affaires arméniens vis-à-vis du commerce avec la Turquie.

LES ENTREPRISES ARMÉNIENNES VOIENT À LA FOIS UNE OPPORTUNITÉ ET UNE MENACE DANS L'OUVERTURE DE LA FRONTIÈRE TURQUE

➤➤➤ Les entreprises arméniennes craignent "la menace d'une expansion économique de la Turquie si l'État turc commence à appliquer délibérément une telle politique économique", a déclaré M. Grigoryan à *Eurasianet*. "Dans le cas de tels développements, les hommes d'affaires arméniens que nous avons interrogés disent attendre le soutien de l'État arménien."

Compte tenu de la taille comparativement faible de l'économie arménienne, son importance pour la Turquie est susceptible d'être locale plutôt que nationale, a déclaré Guven Sak, le directeur général du groupe de réflexion turc TEPAV. L'Arménie "n'est pas un endroit qui peut être une source de croissance pour l'économie turque à l'échelle nationale" mais elle pourrait être "extrêmement bénéfique" en tant que projet de développement régional pour les villes frontalières, a déclaré M. Sak à l'agence turque Anadolu.

Le gouvernement arménien n'a pas encore annoncé de plans pour protéger les entreprises du pays en cas d'ouverture de la frontière turque, et un porte-parole du ministère de l'économie a déclaré à *Eurasianet* qu'il n'avait effectué aucune projection des impacts possibles.

À la suite de la guerre de 2020, l'Arménie a imposé une interdiction des importations turques de biens de consommation pour protester contre le soutien massif de la Turquie à l'Azerbaïdjan.

L'interdiction d'importation a été levée au début de l'année 2021, alors qu'Erevan et Ankara ont commencé à prendre des mesures pour normaliser leurs relations, en désignant des émissaires et en tenant leurs premières rencontres bilatérales depuis plus de dix ans.

Les vols directs entre les deux pays ont débuté le 2 février, effectués à la fois par *FlyOne Armenia* et la compagnie turque *Pegasus Air*. Il n'y avait plus de vols directs depuis 2020, date à laquelle *AtlasGlobal*, la dernière compagnie aérienne à assurer cette liaison, a fait faillite.

Les émissaires se sont rencontrés à Moscou en janvier et une deuxième fois à Vienne le 26 février. Les progrès diplomatiques seront certainement lents et il n'y a pas d'indication sur quand, ou même si la frontière sera ouverte.

Les autorités arméniennes ont de manière générale essayé de mettre l'accent sur les gains potentiels d'un commerce transfrontalier plus libre.

"Peut-être que dans un segment particulier de l'économie, certains produits perdront leur compétitivité, mais cela vous fera réfléchir aux nouvelles opportunités qui se présenteront après l'ouverture de la frontière", a déclaré le Premier ministre Nikol Pashinyan lors d'une conférence de presse en ligne le 24 janvier.

HOMMAGE À DR. JEAN-PIERRE BERNHARDT

par Christine SEDEF

Ndlr: Cet hommage a été préparé à l'occasion du requiem célébré en l'église St-Hagop de Troinex le 20 février 2022 à l'occasion du premier anniversaire de la disparition de Dr. Jean-Pierre Bernhardt.

Nous sommes réunis aujourd'hui, autour de ton souvenir, un an après ton départ vers les étoiles.

Tu n'avais pas besoin de prouver quoi que ce soit car tu étais, déjà, un brillant néphrologue, un époux et un père de 6 enfants aimant, il y a plus de 33 ans un soir de décembre 1988, lorsqu'on t'a appelé pour venir en aide, à plus de 5000 km de chez toi, après un tremblement de terre désastreux. Tu as pris à bras le corps toute la peine d'un peuple décimé, sans même savoir où se situait ce pays. Tu es parti et tu as sauvé tant d'enfants et d'adultes, sans ménager ta peine.

Pendant plus de 33 ans, jusqu'à ton dernier souffle, tu as encouragé ta famille, tes amis, ta ville, ton canton et au-delà pour aider encore cet hôpital d'Arabkir à Erevan en faisant participer les hôpitaux du Jura pour l'envoi de matériel, du personnel soignant pour former les équipes, en dynamisant ta ville avec des ventes de roses, de gâteaux, des spectacles, pour pouvoir acheter et acheminer des médicaments.

Aujourd'hui encore ton œuvre perdure avec tes amis et l'hôpital d'Arabkir a mis en place avec ton soutien, des antennes médicales dans les villes reculées d'Arménie.

Cher frère. aujourd'hui, nous rendons hommage à ta famille et à toi qui brille désormais parmi les étoiles.

Asdvadz hokit loussavoré

Que Dieu illumine ton âme! ■

Khachatur Sukiasyan, député du Parti Contrat civil au pouvoir et proche collaborateur de Pashinyan, a déclaré aux journalistes que l'Arménie pourrait bénéficier du tourisme médical en provenance de l'est de la Turquie.

"J'ai déjà invité les centres médicaux d'Erevan et de la ville de Gyumri à améliorer leurs technologies et services médicaux, qui, lorsque la frontière sera ouverte, seront utilisés par les citoyens turcs vivant à une distance allant jusqu'à 200 kilomètres de la frontière arménienne, car ces services ne sont pas développés là-bas", a déclaré Sukiasyan aux journalistes le 17 janvier.

En fait, la famille de M. Sukiasyan en profite déjà: Son frère est cofondateur et membre du conseil d'administration de *FlyOne Armenia*, l'un des transporteurs qui a commencé à assurer la liaison Erevan-Istanbul. ■

(Eurasianet.org)

(Traduit de l'anglais par Artzakank)

ՄՍԻԽԱՐԵԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՀԱՆԴԵՍՆԵՐԸ ԱՐԴԵՆ ՀԱՍԱՆԵԼԻ ԵՆ ԱՌՑԱՆՑ

Մսիխարեան Միաբանութեան հանդէսներու թուային գրադարանը եւ կայքէջը թողարկուած են. անոնք կը ներկայացնեն 1794-էն 1920-ի միջեւ տպուած հայ մատուլէն հաւաքածոներ՝ թուայնացուած ու անվճար: Այս մասին կը տեղեկացնէ Գալուստ Կիւլպենկեան Հիմնարկութիւնը:

Առ այժմ, Մսիխարեան Միաբանութեան Վիեննայի Աւագ Մենաստանի գրադարանի հարուստ հաւաքածոյն թուայնացուած է աւելի քան 400.000 էջ: Թուայնացումի եւ հանրութեան անվճար տրամադրելի դարձնելու այս ծրագիրը համագործակցութեան արդիւնքն է՝ Մսիխարեան Միաբանութեան, Գալուստ Կիւլպենկեան Հիմնարկութեան Հայկական Բաժանմունքին եւ Հայաստանի Հանրապետութեան Գիտութիւնների Ազգային Ակադեմիայի Հիմնարար Գիտական Գրադարանին միջեւ:

Թուային գրադարանի կայքէջը կը ներկայացնէ Միաբանութեան գրադարանէն հաւաքածոներ, անոր նպատակն է մէկ հասցեով կամ յղումով ընթերցողն ու հետազոտողը առաջնորդել դէպի թուային նիւթերը, որոնք ամբարուած են Հիմնարար Գիտական Գրադարանին շտեմարաններուն մէջ, եւ ցանկագրուած Ակադեմիային կողմէ: Թուայնացումի աշխատանքը շարունակական է, իսկ նիւթերը համապատասխան կայքէջերուն եւ շտեմարաններուն մէջ հասանելի պիտի դառնան իրենց պատրաստութեան կարգով:

Այս յոյժ կարեւոր նախաձեռնութեան եւ մեծածաւալ աշխատանքին շնորհիւ, հայ ժողովուրդի մշակութային գրաւոր ժառանգութիւնը հասանելի պիտի դառնայ հանրութեան՝ առցանց, անվճար ու բաց ձեւաչափով:

Ծանօթանալու համար ծրագիրին նպատակներուն, եւ կարողալու թուայնացուած մամուլը, կարելի է այցելել թուային գրադարանին կայքէջն ու շտեմարանները՝

<https://arm.mechitaristlibrary.org/>

<https://arar.sci.am/dlibra/collectiondescription/11?language=hyw>

<http://vmc.sci.am/>

Հիմնարկութեան ներկայ ինչպէս նաեւ այլ ծրագիրներու մասին կարողալու եւ տեղեկանալու համար այցելել՝ <https://gulbenkian.pt/armenian-communities/> կայքէջը եւ արձանագրուիլ լրատուին: ■

«ԿԻԷԼՊԵՆԿԵԱՆ»Ը ԵՎ VLUME.COM-Ը ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԵԼԻ ՀԱՍԱՆԵԼԻ ԿԸ ԴԱՐՁՆԵՆ

«Գալուստ Կիւլպենկեան» հիմնարկութեան Հայկական բաժանմունքը ուրախութեամբ կը յայտարարէ, որ Vlume-ի հետ իր համագործակցութիւնը կը շարունակուի, ընդլայնելով թուային այս մեծ գրադարանը:

Vlume թուային գրադարանը ել-գիրքերու եւ ձայնագիրքերու հարուստ հաւաքածոյ մը ունի թէ՛ արեւմտահայերէնով եւ թէ՛ արեւելահայերէնով. Vlume-ը նոյն ժամանակ հայ գրականութիւնը ժամանակակից

LUC BAGHDASSARIAN À EREVAN

(Crédit photo: Page Facebook du Centre national de la musique de chambre)

Après 10 ans d'absence, Luc Baghdassarian est retourné à Erevan pour diriger l'Orchestre National de Chambre d'Arménie (NCOA), dont le directeur artistique est Vahan Martirosyan.

Le concert, qui a eu lieu le 23 décembre 2021, s'inscrivait dans le cadre du projet "hayahavak" du Centre national de la musique de chambre d'Arménie qui vise à faire connaître au public d'Arménie les artistes d'origine arménienne, à donner un nouvel élan à la vie culturelle dans le pays et à renforcer les liens culturels entre l'Arménie et la diaspora.

C'est dans la Salle Komitas que le NCOA s'est produit sous la baguette de Luc Baghdassarian avec au programme la Symphonie n° 28 en la majeur de Joseph Haydn, la Symphonie N° 29 en la majeur KV 201 de Wolfgang Amadeus Mozart et Souvenir de Florence de Piotr Ilitch Tchaïkovski.

Ravi de cette expérience et d'avoir "revu la Mère Patrie... accompagné de... Mozart", Luc Baghdassarian compte y retourner prochainement pour d'autres concerts avec la même prestigieuse phalange. Les dates ne sont pas encore fixées.

Les mélomanes qui n'ont pas assisté à ce concert peuvent consulter la page Facebook de Luc Baghdassarian pour en visionner une partie ou se servir du lien Youtube suivant: (Mozart 1er mouvement Allegro moderato) <https://youtu.be/ibopb2-BCzq> ■

ձեւաչափով ըմբռնելու հնարաւորութիւնը կ'ընծայէ ընթերցողին:

Այս համագործակցութեան շնորհիւ, արդէն հրատարակուած են բազմաթիւ ել-գիրքեր եւ ձայնագիրքեր, ինչպէս նաեւ մանկապատանեկան ամբողջական ֆիլմաշար մը: Ներկայ ծրագիրով նախատեսուած է գրադարանը հարստացնել յաւելեալ 180 ել-գիրքերով եւ 125 ձայնագիրքերով, յաջորդ երեք տարիներուն ընթացքին:

Vlume-ը բաժանորդներուն հնարաւորութիւն կու տայ կարողալու եւ լսելու հայերէն գիրքեր որեւէ արդի գործիքով. հարթակին ծանօթանալու համար այցելել <https://vlume.com/hye/home-page-new-wa/> կայքէջը: ■

SCANDALE D'ESPIONNAGE À EREVAN

Réseau d'espionnage en Arménie

Le service de sécurité nationale (SSN) d'Arménie a annoncé le 10 février avoir identifié et neutralisé un réseau d'espionnage qui a opéré dans le pays. Des dizaines de militaires arméniens y seraient impliqués. 19 personnes ont déjà été arrêtées, certaines d'entre elles ont déjà admis les faits.

Selon le communiqué du SSN, le réseau a été créé par des services de renseignement étrangers. Dans la vidéo, diffusée par le service de presse de l'agence, l'un des officiers explique dans sa déposition qu'il a rencontré "des collaborateurs des services spéciaux d'Azerbaïdjan" sur Facebook.

Officiers recrutés par des "femmes arméniennes"

Le rapport du SSN décrit comment le réseau d'espionnage a été créé: Afin de réduire le risque d'exposition, de faux comptes de femmes prétendument arméniennes ont été ouverts sur les médias sociaux avec des photos personnelles. Ces femmes se sont présentées ensuite à des officiers arméniens.

Ces collaborateurs des services de renseignement étrangers parlaient tous couramment l'arménien et les "connaissances faites sur les réseaux ont été transformées en relations plus étroites." Ensuite, des propositions ont été faites aux militaires de fournir des informations sur les forces armées arméniennes contre une certaine rémunération.

On leur posait des questions notamment sur l'emplacement des troupes, le nombre et les types d'équipements militaires et d'ingénierie, le personnel et le commandement des unités militaires, le déploiement des structures de défense.

L'attention des services spéciaux s'est concentrée sur les militaires arméniens qui, de par leur statut officiel, avaient accès à ce type d'informations. Les militaires recrutés transmettaient à la fois des informations dont ils avaient connaissance et dévoilaient des informations supplémentaires. Les données étaient transmises au moyen d'applications mobiles.

Le SSN d'Arménie a qualifié le comportement des citoyens arméniens impliqués dans le réseau d'agents d'"actes de trahison contre leur État".

ԳԱՌՆԻՑՈՒՄ ՏԱՃԱՐԸ ՆԵՐԱՌՈՒՄ Ե ԶՈՒՍԵԱԿԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՎ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ ԱՇԽԱՐՀԻ ԼԱԻԱԳՈՅՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿԻՆ ՄԵՋ

Հանրածանօթ պելճիքական Le Vif Weekend առցանց պարբերականը հրապարակած է Հին հռոմեական ժամանակաշրջանի (Ք.Ա. 754/753 – Ք.Ե. 476) ժառանգության վերաբերող լաւագոյն ճարտարապետական յուշարձաններուն ցանկը: 51 ամենագեղեցիկ յուշարձաններուն մէջ է Նաեւ Գառնիի հայկական հեթանոսական տաճարը, որ կը գտնուի Հայաստանի Կոտայքի մարզին մէջ՝ Ագատ գետի հովիտին:

Ըստ Armenpress.am-ի տեղեկութիւններուն՝ Գառնին յայտնուած է ցուցակի 37-րդ հորիզոնականին:

Պարբերականին մէջ հրապարակուած ցուցակը գլխաւորած է Հռոմի Կոլիզէյը՝ աշխարհի ամենամեծ ամֆիթատրոնը եւ աշխարհի եօթը ժամանակակից հրաշալիքներէն մէկը:

Երկրորդ տեղը՝ հին հռոմեական երկնքի, լոյսի եւ ամպրոպի աստուած Եւրիթերին նուիրուած տաճարը, որ սկսած էր կառուցուիլ հռոմեական կայսր Անտոնինոս Բիոսի օրով եւ աւարտած՝ Ներոն կայսրի օրով (Ք.Ա. 37-68)՝ կը գտնուի հնագոյն Պապլպէք քաղաքին մէջ (ժամանակակից Լիբանան):

Երրորդ տեղը յայտնուած է հռոմեական պանթէոնը կամ «Բոլոր աստուածներու տաճարը», որ նուիրուած է հին հռոմեական աստուածներուն եւ կառուցուած է 1-ին դարուն՝ հռոմեական կայսր Հատրիանոսի հրամանով: ■

(ԵՌԱԳՈՅՆ)

"Les accusations ne sont pas infondées"

Le SSN indique que les identités des officiers recrutés ont été établies "dans le cadre d'actions opérationnelles de grande envergure". Il s'agit de militaires, qui ont occupé différents postes au sein des forces armées, qui ont eu accès à des documents officiels contenant des secrets d'État. Le Service de sécurité nationale assure que le volume et la nature des informations transférées ont été déterminés, et que le transfert de données supplémentaires a été empêché.

Dans un communiqué, le SSN d'Arménie déclare que tout prouve qu'il y a eu une coopération avec des services de renseignement étrangers "moyennant le financement d'un réseau d'agents dont les activités hostiles étaient dirigées contre la souveraineté, l'intégrité territoriale et la sécurité extérieure de l'Arménie". Des chèques ont également été retrouvés, confirmant la réception d'une rémunération en devises étrangères.

Il est rapporté qu'au cours de l'enquête, plus de 30 perquisitions ont été effectuées, des documents officiels ont été identifiés et saisis, ainsi que des "objets d'une importance significative pour la procédure pénale". ■

Source: jam-news.net (Traduit de l'anglais par Artzakank)

COMMUNICATIONS

NAISSANCES

Lucie Aroussiak Loutan et **Rémi Aeschmann** ont la joie d'annoncer la naissance de leur fille **Léonore** le 27 décembre 2021 à Genève.

Toutes nos félicitations aux heureux parents.

DÉCÈS

Vahram Mouradian, survenu le 10 janvier 2022 à Genève.

Anahide Torikian Przybylski, survenu le 19 janvier 2022 à Bonneville (France).

Toutes nos condoléances aux familles endeuillées.

DONS

Pour Artzakank-Echo (projets Arménie)

Pour le repos de l'âme de M. Vatchik Dadoyan

Don anonyme CHF 400.-

Pour le repos de l'âme de M. Vahram Mouradian

Annie et Raffi Garibian CHF 300.-
Ani et Sona Mesrobian CHF 500.-
Choghig et Onnig Garibian (Monaco) CHF 200.-
Christine et Jean-Pierre Sedef CHF 500.-

Pour Arménie Culture et Saveurs (Fond. Topalian)

Pour le repos de l'âme de M. Vahram Mouradian

Ani Mesrobian CHF 1'000.-
Huguette et Vahé Gabrache CHF 1'000.-
Choghig et Onnig Garibian (Monaco) CHF 500.-

Pour la Paroisse de l'Eglise apostolique arménienne St-Hagop - Genève Région lémanique

Pour le repos de l'âme de M. Vahram Mouradian

Taline Avakian CHF 100.-
Charlotte et Sogomon Setyan CHF 200.-
Choghig et Onnig Garibian (Monaco) CHF 200.-

Pour le repos de l'âme de M. Arthur Bahadourian

Marina, Léo et Patrick Bahadourian CHF 5'000.-
Jaklin et Onnig Kazancian CHF 400.-
Serge Bahadourian CHF 100.-

Pour le repos de l'âme de M. Hagop Topalian

Fondation Topalian CHF 1'000.-

Pour le repos de l'âme de M. Vicken Minassian

Hourie Minassian et famille CHF 300.-

En mémoire de Mme Sirvart Kazandjian

Armig et Miran Yeromian CHF 200.-

En mémoire de M. Valod Yeromian

Armig et Miran Yeromian CHF 300.-

Artzakank-Echo, la Fondation Topalian et la Paroisse de l'église apostolique arménienne St-Hagop remercient vivement les généreux donateurs.

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): de 10h00 à 16h15, cours de l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex) pour tous les enfants de 4 à 12 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place. Bus de ramassage scolaire à disposition le matin et le soir.

Renseignements: ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): Cours de l'Ecole de danse SANAHIN de l'UAS au Centre Arménien de Genève: de 16h15 à 21h15 avec 4 classes de niveaux et d'âges différents, à partir de 5 ans sans limite d'âge supérieure. Renseignements et inscriptions auprès de Christine Sedef 0797581136

Tous les mercredi: de 14h00 à 18h00, la bibliothèque Saint Grégoire l'Illuminateur du Centre Arménien est ouverte au public. Renseignements: M. Garabed Yelegen Tél. 079 538 51 26 bibliotheque@centre-armenien-geneve.ch

RÉSERVEZ LA DATE!

GALA DE SANAHIN - SAMEDI 21 MAI 2022

Erratum

Une malencontreuse erreur s'est glissée dans une annonce de décès parue dans notre précédente édition. M. Vatchik Dadoyan est décédé le 27 novembre 2021 à Erevan et non pas le 17 août 2021 à Genève. Notre rédaction présente ses excuses à la famille du défunt.

Cully Jazz festival (1-9 avril 2022)

Tigran Hamasyan Trio
«The Call Within»

vendredi 1er avril 2022 à 21h45
Scène Chapiteau

<https://cullyjazz.ch/fr>

Messes arméniennes en Suisse alémanique

Date	Heure	Lieu	Adresse
10.04.2022	14 30	Rom. Kath. Kirche	9422 Staad SG
14.04.2022	18 30	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen TG
15.04.2022	18 30	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen TG
17.04.2022	14 30	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
24.04.2022	14 30	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
01.05.2022	11 45	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen TG

www.armenische-kirche.ch
Pfr.ShnorkTchekidjian Tel: 079/704 74 87

ԺԸՆԵԻ ԵՒ ԼԵՄԱՆ ՇՐՋԱՆԻ
ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

PAROISSE DE GENEVE
REGION LEMANIQUE
SAINT-HAGOP
EGLISE APOSTOLIQUE
ARMENIENNE

ՆՈՆՈՐՅԱՆԷ ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Le dimanche 2 janvier 2022, à l'occasion du Nouvel An 2022, une prière spéciale d'Action de grâce et un service de bénédiction des grenades ont eu lieu à l'Eglise Saint-Hagop.

Կիրակի 2 Յունուար 2022-ին, Ժնեվի Սուրբ Յակոբ Մայր Եկեղեցույ մէջ հանդիսապետութեամբ Չուիցերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդական Տեղապահ՝ Յոգձ. Տ. Գուսան Վարդապետ Աճանեանի, կիրակնօրեայ արարողութեան աւարտին, կատարուեցաւ «Նոնօրիսեփ» կարգ, որմէ ետք Նուռերը բաժնուեցան հաւատացեալ ժողովուրդին: Տեղապահ Հայր Սուրբը Նոնօրիսեփ կարգէն առաջ իր քարոզին մէջ, շնորհաւորեց համայն հայութեան 2022 Նոր Տարին ու Ամանորը, մաղթելով միասնականութիւն առողջութիւն եւ հանդուրժողութիւն:

Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԸ ԺՆԵՒԻ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Հինգշաբթի 6 Յունուար 2022-ին, տօնախմբուեցաւ Սուրբ Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տօնը եւ կատարուեցաւ Զրօրիսեփ՝ Ժնեվի Սուրբ Յակոբ Մայր Եկեղեցույ մէջ՝ Նախագահութեամբ Յոգձ. Տ. Գուսան Վրդ. Աճանեանի: Սուրբ Պատարագին ներկայ էր Չուիցերիոյ մօտ ՀՀ Արտակարգ եւ լիազօր դեսպան Մեծարգոյ՝ Անդրանիկ Յովհաննիսեանը իր ընտանիքին հետ:

Մեծ թիւով հաւատացեալներ մասնակցեցան Սուրբ պատարագին, հաղորդուեցան եւ ստացան Սուրբ միւռնոսով օրհնուած ջուրէն: Այս տարուան մկրտութեան խաչեղբայրը երիտասարդ ու եկեղեցասէր Նիքիթա Ալաւերտեանն էր: Ան գաւալն է եկեղեցույ ճիսական խորհուրդի նուիրեալ անդամ՝ Կորին Ալաւերտեանի:

ԷԶՈՒՄԵՆԻԷ ԱՂՕԹԸ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Le dimanche 23 janvier 2022, une prière œcuménique a eu lieu à l'église apostolique arménienne St-Hagop de Troinex avec la participation des Églises arménienne, catholique et protestante. Elle était organisée par la Paroisse de l'Eglise apostolique arménienne de Genève St. Hagop.

Կիրակի 23 Յունուար 2022-ին, Ժնեվի Հայ Առաքելական Ս. Յակոբ մայր եկեղեցույ մէջ առաւօտեան ժամը 10:30-ին, տեղի ունեցաւ Թրուանէ շրջանի երեք համայնքային եկեղեցիներու տարեկան միացեալ աղօթքը եկեղեցիներու միութեան համար: Արարողութեան սկիզբը Առաջնորդական Տեղապահ՝ Յոգձ. Տ. Գուսան Վարդապետ Աճանեան Ֆրանսերէն լեզուով բարի գալուստ մաղթեց բոլորին եւ ապա տուաւ այդ օրուան առիթով իր պատգամը եկեղեցիներու միութեան կապակցութեամբ: Եկեղեցույս երգչախումբը հիանալի կերպով մեկնաբանեց Հայ եկեղեցույ շարականներէն՝ «Չանճառելի լուսոյ մայր», «Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ», «Տեր ողորմեայ», «Ով զարմանալի», «Այսօր ծայնն Հայրական» եւ «Տերունական Աղօթք»ը: Հիւրերը հմայուած էին մեր շարականներով, անոնք այս մասին արտայայտուեցան յետ արարողութեան Հայկական կեդրոնի մէջ տեղի ունեցած հիւրասիրութեան ընթացքին:

ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԸ ԼԵՈՇԱԹԵԼԻ ՍՈՒՐԲ ԽԱՀ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Le dimanche 9 janvier 2022, à 16h00, à l'occasion de Noël et Épiphanie, nous avons célébré la messe, suivie de la bénédiction des eaux à l'église Surp Khach à Neuchâtel

Կիրակի 9 Յունուար 2022-ին, Սուրբ Ծննդեան տօնի առիթով, երեկոյեան ժամը 16:00-ին մատուցուեցաւ սուրբ եւ անմահ պատարագ եւ ապա կատարուեցաւ Զրօրիսեփ՝ Նեոշաթելի Սուրբ Խաչ Եկեղեցույ մէջ՝ Նախագահութեամբ Առաջնորդական Տեղապահ՝ Յոգձ. Տ. Գուսան Վրդ. Աճանեանի: Մկրտութեան այս տարուան խաչեղբայրը եղաւ Չուիցերահայ համայնքի երեք սերունդէն, Յարգարծան Գեորգ Եագուպեանը:

Պատրաստեց՝ Տ. Գուսան Վարդապետ Աճանեան

COURS DE LANGUE ARMÉNIENNE - SPÉCIAL ADULTES

Organisé par

La Paroisse de l'Eglise Apostolique Arménienne
Saint-Hagop, Genève, Région Lémanique

Deux niveaux: Débutant et Intermédiaire

Programme trimestriel (MARS - AVRIL - MAI 2022)

Une fois par semaine (12 leçons au total).

Pour vérifier le niveau et autres détails, veuillez contacter
l'enseignant MATIG EBLIGHATIAN.

Adresse email cilprint@gmail.com Tél : 022 860 06 05

portable. 077 41189 32

Taux de participation : (300 CHF)

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D. Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch; www.centre-armenien-geneve.ch

No. 57

Չորեքշաբթի է: Հայ փոքրիկների համար շաբաթվա ամենահայկական օրը: Թօփալեան Դպրոցում եռուգեռ է: Փետրվարի 3-ի չորեքշաբթին առավել նշանակալի է: Վերջին շաբաթների համաճարակային ալիքից հետո, մեր փոքրիկները առողջացած, ուրախ և ոգևորված մասնակցում են ՀԲԸՄ ՀՀՀ-ի կողմից կազմակերպված Մայրենի Լեզվի միջազգային օրվան նվիրված մրցույթին: Նախորդ շաբաթը ծանոթացել են Վ. Թեքեյանի «Տաղ հայերեն լեզուին» բանաստեղծությանը, որի ոգեշնչմամբ իրենց նկարչական մեկնաբանությունն են ներկայացրել ցուցադրության:

Դպրոցի ամենափոքրիկներն անգամ փորձեցին թղթին հանձնել իրենց երևակայության մեջ սավառնող ամեն այն հայկականը, ինչը կարող էին արտահայտել գույների միջոցով:

Մրցույթին մասնակցելու համար՝ քսանից ավելի նկարներից, ընտրվեցին տասը:

Երեխաների և ուսուցիչների գնահատմամբ՝ լավագույնը ճանաչվեցին Արին և Վիկա Գյուլզելտասյանների, Ցոլակ Դիոս Դա Դոի և Աննա Ամիրջանյանի աշխատանքները:

Այս երեք նկարները զետեղվեցին ՀԲԸՄ ՀՀՀ-ի հիբրիդ ծրագրին հետևող դպրոցների երեքական հաղթող լավագույնների տեսահոլովակի մեջ, որը տեղադրվեց սոց. հարթակներում: Շնորհակալ ենք նախաձեռնողներից և մեր տաղանդաշատ ու հայասեր աշակերտներից:

Մնա՛ք հավատարիմ մեր կարգախոսին. Հայ ապրինք:

Անուշ Գյուլզելտասյան

Vacances de Pâques du 14 au 22 avril 2022

ARMENIE
Culture & Saveurs

Fondation Topalian
55 rue de Lausanne
1202 Genève
Lundi-vendredi 9h30- 19h
T 022 900 01 59

LIBRAIRIE-CAFE arménienne au cœur de Genève, à quelques pas de la gare Cornavin.

- 🌟 Grand choix de livres et de publications récentes
- 🌟 Artisanat
- 🌟 Cours de langue - Conférences
- 🌟 Expositions de tableaux – Guide de voyage
- 🌟 Spécialités arméniennes à emporter
- 🌟 Grand choix de plats végétariens
- 🌟 Pain arménien (Lavach)
- 🌟 Vin et cognac d'Arménie
- 🌟 Café et thé d'Arménie

Célébrations de Trndez

Nous étions plus d'une quarantaine de personnes le dimanche 13 février à nous réunir pour les festivités de Trndez, pour la première fois à Genève!

Cette fête, trouvant son origine dans la tradition païenne arménienne, est liée au culte du feu et de l'amour, et à l'arrivée du printemps.

Suite à la christianisation de l'Arménie, la fête a été adaptée plutôt que supprimée. Elle est officiellement nommée "Diarnentarach" et correspond à la présentation de Jésus âgé de 40 jours au Temple de Jérusalem.

Le feu a été allumé à la suite d'une prière du prêtre Goossan Aljanian. Petits et grands ont sauté par-dessus les flammes par signe de prospérité, et des danses traditionnelles ont rythmé la soirée.

C'est lancé! Le premier cours de la chorale aura lieu le 21 mars 2022, sous la direction de Varduhi Khachatryan, couvrant un répertoire arménien et international, n'hésitez pas à nous contacter par e-mail pour toute information.

Pareguentan - Mardi Gras

Que ce soit en superhéros, fée, vedette de cinéma ou pop star, le carnaval est l'occasion de se métamorphoser le temps d'une soirée!

Petits et grands se sont réunis le samedi 26 février au Centre arménien pour célébrer Pareguentan (Mardi Gras). La journée a débuté par une chasse aux trésors ludique et éducative dédiée aux enfants, s'inspirant du conte "Mardi Gras" de Hovhannes Tumanyan.

Lecture de l'histoire, puis jeux, énigmes et questions culturelles ont mis à l'épreuve l'esprit d'équipe des enfants. La soirée s'est déroulée dans une ambiance chaleureuse, avec des jeux traditionnels de Pareguentan pour les grands et les petits.

